

pluss

Statens Kunstfond: Arkitekturudvalget og
Kunsthåndværk- og Designudvalget

Støttemuligheder på arkitektur-, kunsthåndværk- og designområderne – en konsekvens- og perspektiv- analyse

December 2010

Indhold

1	Indledning.....	3
1.1	Formål med undersøgelsen	3
1.2	Baggrund for undersøgelsen.....	3
1.3	Tilgang og metode.....	4
2	Resumé.....	7
3	Den overordnede organisering af støttemidler	13
3.1	Historisk rids.....	14
3.2	Det tostrengede støttesystem: Statens Kunstråd og Statens Kunstfond.....	16
3.3	Statens Kunstfond.....	20
3.4	DAC, DDC og Danish Crafts	24
3.5	Andre tidsbegrænsede initiativer på områderne	26
3.6	Private fonde	26
3.7	Frie og bundne offentlige midler med hensigt at fremme arkitekturen... ..	27
3.8	Frie og bundne offentlige midler med hensigt at fremme dansk design og kunsthåndværk	29
4	Delundersøgelse på kunsthåndværk- og designområdet.....	32
4.1	Rammer for støtte og mønstre i søgningen	33
4.2	Støttemuligheder og sammenhæng i kunststøttesystemet	34
4.3	Repræsentation i Statens Kunstråd	37
4.4	Projektstøtte	38
4.5	Tværkunstneriske initiativer	38
4.6	Formidling.....	39
4.7	Kunsthåndværk og design i et erhvervsmæssigt perspektiv.....	40
4.8	Perspektiver for kunststøttesystemet.....	42
5	Delundersøgelse på arkitekturområdet.....	44
5.1	Rammer for støtte	44
5.2	Mønstre i søgning om støtte	44
5.3	Støttemuligheder og sammenhæng i kunststøttesystemet	45
5.4	Repræsentation i Statens Kunstråd	47
5.5	Projektstøtte	49
5.6	Tværkunstneriske initiativer	49
5.7	Kunststøttens rummelighed i forhold til arkitekturens udvikling	50
5.8	Frie eller bundne midler.....	51
5.9	Perspektiver for kunststøttesystemet.....	52
6	Sammenfattende analyse af konsekvenser og perspektiver i de givne statslige støtteordninger for arkitektur, kunsthåndværk og design.....	54
6.1	Analysemodel for vurdering af fremme af kunstnerisk udvikling og innovation	54
6.2	Væsentlige faktorer og konsekvenser for fremme af arkitektur, kunsthåndværk og design	56
6.3	Perspektiver med udgangspunkt i den nuværende kunststøttestruktur.	58
6.4	Perspektiver for en ny kunststøttestruktur.....	59

Appendiks: Idekatalog med inspiration fra udlandet (under udarbejdelse)

Dokument:	Støttemuligheder på arkitektur, kunsthåndværk og design områderne
Version nr.:	1
Udgivelsesdato:	03.12.2010
Udarbejdet af:	JEP
Kontrolleret af:	MA, MN
Godkendt af:	JUU

1 INDLEDNING

Arkitekturudvalget og Kunsthåndværk- og Designudvalget under Statens Kunstfond har anmodet Pluss Leadership om at gennemføre en undersøgelse af støttemulighederne på udvalgenes kunstområder.

1.1 Formål med undersøgelsen

Undersøgelsen har til hensigt at beskrive og vurdere støtten med henblik på at fremme kunsten med udgangspunkt i både kunstnernes, interessenternes, myndighedernes og politikernes oplevelser og vurderinger. Konkret er formålet følgende:

Formål med undersøgelsen er:

1. At kortlægge de eksisterende rammer og støttemuligheder inden for arkitektur, kunsthåndværk og design
 2. At undersøge behov og potentiale for støtte inden for de tre områder, herunder støtte til:
 - Legater og stipendier
 - Konkrete projekter
 - Formidling
 - Internationalisering
 3. At vurdere perspektiver og konsekvenser af de eksisterende støttemuligheder. Her vægtes primært dansk kunst og dens position i Danmark og internationalt, sekundært de afledte erhvervsmæssige og samfundsøkonomiske virkninger.
-

Undersøgelsen skal bidrage til de aktuelle og videre drøftelser om støttemuligheder, og om hvordan man bedst fremmer arkitektur, kunsthåndværk og design.

Mens denne undersøgelse er blevet gennemført, har Kulturministeriet nedsat et udvalg, der skal foretage en udredning af hele kunststøttesystemet (primo november 2010). Videre har Kulturministeren udpeget en ny formand for Statens Kunstråd, kunstneren Per Arnoldi, som tiltræder pr. 1. april 2011.

Vi håber, at denne undersøgelse kan bidrage til at kvalificere drøftelserne vedrørende især arkitektur, kunsthåndværk og design.

De primære målgrupper for rapporten er politikere, myndigheder, institutioner og udvalg, der arbejder med de pågældende kunstområder, samt øvrige relevante interessenter og kunstnere.

1.2 Baggrund for undersøgelsen

Det danske kunststøttesystem er tostrengt, idet den ene streng refererer til Statens Kunstråd og den anden til Statens Kunstfond.

Statens Kunstråd yder støtte til konkrete projekter, formidling, kunstnerisk virksomhed osv. inden for områderne litteratur, scenekunst og dans, musik og billedkunst.

Statens Kunstfonds støtte er som udgangspunkt rettet mod kunstneren i form af legater, indkøb af værker og livsvarige ydelser inden for områderne billedkunst, litteratur, tonekunst, film, scenekunst, arkitektur, kunsthåndværk og design.

Arkitektur, kunsthåndværk og design er ikke omfattet af Statens Kunstråd, og udøvende kunstnere på disse områder kan ikke søge midler i rådet, men kun i Kunstfonden.

Til gengæld har de tre områder fagcentre, der varetager områdernes interesser. Det drejer sig om hhv. Dansk Arkitektur Center (DAC), Danish Crafts og Dansk Design Center (DDC). DAC er en selvejende fond med reference til Kulturministeriet, Økonomi- og Erhvervsministeriet, Miljøministeriet og Realdania. Danish Crafts er en selvejende institution, der refererer til Kulturministeriet. DDC er ligeledes en selvejende institution, der refererer til Økonomi- og Erhvervsministeriet. Danish Crafts arbejder med frie midler og støttetildelinger. De to andre centre arbejder med fremme af deres respektive områder på anden vis.

Formændene for Statens Kunstfonds Arkitekturudvalg og Kunsthåndværk- og Designudvalg har ved flere lejligheder gjort opmærksom på en skævhed i systemet i, at områderne ikke er repræsenteret i Statens Kunstråd, med blandt andet udredninger og notater til Statens Kunstråd og skiftende kulturministre. Udvalgsformændene har været i dialog med Statens Kunstråd og den tidligere kulturminister Brian Mikkelsen, uden at det dog har ført til ændringer.

Det er på den baggrund, at udvalgene som tidligere beskrevet har ønsket en undersøgelse af støttemulighederne på områderne arkitektur, kunsthåndværk og design, samt en vurdering af konsekvenser og perspektiver i forhold til den nuværende støttestruktur for de tre kunstarter.

1.3 Tilgang og metode

I denne undersøgelse betragtes arkitektur, kunsthåndværk og design i udgangspunktet som kunstarter, idet alle tre områder har en kunstnerisk kerne. Ligeledes er alle tre områder formelt en del af kunststøttesystemet, ligesom deres uddannelsesinstitutioner hører under Kulturministeriet. Kunstarterne har hver især også i større eller mindre grad andre elementer i sig, f.eks. et anvendelsesorienteret eller kommercielt element. Det er det kunstneriske aspekt, der har primært fokus i denne undersøgelse.

Et andet udgangspunkt for undersøgelsen er, at arkitektur, kunsthåndværk og design er tre forskellige kunstarter. Hvor grænserne er, og hvordan de i praksis adskiller sig fra hinanden, opleves imidlertid forskelligt. I undersøgelsen har vi mødt uddannede arkitekter, der kalder sig designere, uddannede designere, der kalder sig kunsthåndværkere osv. De tre kunstarter har således mange overlap, både indbyrdes og i forhold til øvrige kunstarter.

De tre områder har dog forskellige karakteristika, praksis, erhvervsstrukturer og beskæftigelsesmuligheder. Nogle eksempler er, at

- arkitekter ofte arbejder i partnerskaber, mens designerne og især kunsthåndværkere arbejder individuelt.

- alle tre områder har meget stærke selvstændige brands – også internationalt.
- dimittender inden for de tre områder finder meget forskellige former for beskæftigelse, hvilket stiller forskelligartede krav til støtte til den enkelte designer/kunsthåndværker/arkitekt.
- selvforståelsen på de tre områder kan variere meget – fra fri kunstner til lønmodtager afhængig af, om man er selvstændig designer eller keramiker, eller om man er ansat på en stor tegnestue.

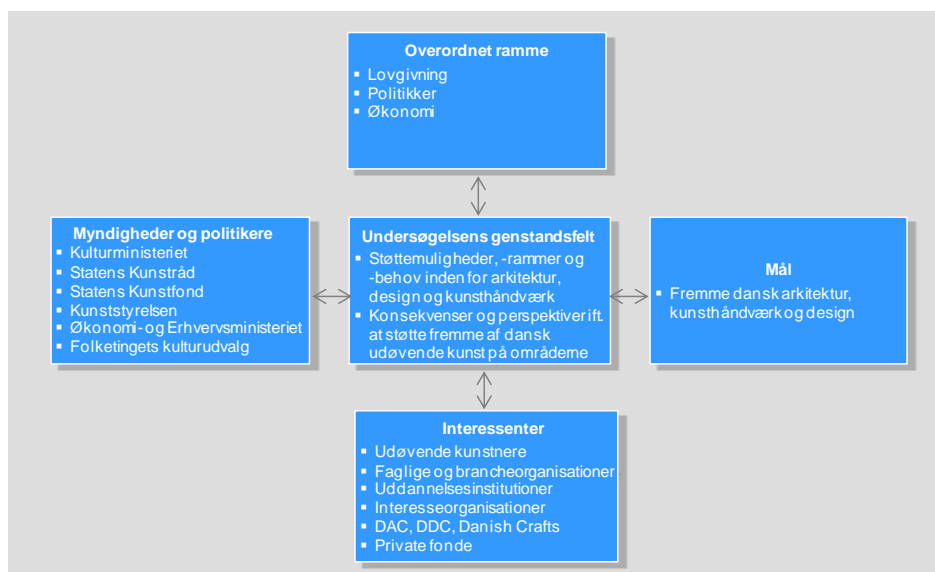
Også selve det kunstneriske arbejde er af forskellige art. Inden for kunsthåndværk og design omfatter det blandt andet produktion og enkeltværker inden for produkt-design, keramik, glas, tekstil, beklædning, møbel, smykker, korpus, rum, grafik, animation, webdesign, spildesign, illustration, konceptuel design og fotografi. Inden for arkitektur omfatter det kunstneriske arbejde blandt andet konkrete og abstrakte former for udvikling af landskaber, byer, bygninger, bygningsdele, møbler og grafisk identitet i rummet.

Vi har i undersøgelsen taget højde for denne forskel på områderne ved at foretage to separate dataindsamlinger og analyser – én for henholdsvis kunsthåndværk/design og én for arkitektur. Kunsthåndværk og design har på flere områder overlappende interessentgrupper og præmisser og er i Statens Kunstfond placeret i samme udvalg, hvorfor disse er behandlet i samme delundersøgelse. Hvor det er relevant at belyse forskelle mellem de to kunstarter – eksempelvis ved interviews med de udøvende designere og kunsthåndværkere – har vi foretaget en opdeling af de to områder.

Hovedfokus i begge delundersøgelser ligger på støtte til kunsten og den kunstneriske udvikling i Danmark og dansk kunst i udlandet. Sekundært fokus er den afledte erhvervsmæssige og samfundsøkonomiske udvikling som følge af den kunstneriske udvikling.

I oversigtsform kan undersøgelsens ramme skitseres som nedenstående.

Figur 1.1: Undersøgelsens referenceramme

Den overordnede ramme omfatter de grundlæggende præmisser for analysen. *Myndigheder og politikere* samt *Interessenter* er de involverede parter i dataindsamlingen. *Undersøgelsens genstandsfelt* og *Mål* udgør de temaer, som undersøgelsen behandler.

Data til undersøgelsen er indsamlet fra september til november 2010. Vores dataindsamlingsmetode omfatter 15 interviews og 5 fokusgrupper. Her har vi talt med 2 fagpolitiske interessenter, 7 repræsentanter for myndigheder og støtteorganer, de ledende medarbejdere fra de tre fagcentre, 3 repræsentanter for private fonde, 14 repræsentanter for institutioner og organisationer på områderne samt 23 kunstnere.

Endvidere er der gennemført en omfattende desk research med studier af såvel tal og fakta som relevante kvalitative dokumenter. Hvor der i rapporten er angivet økonomiske data, er der taget udgangspunkt i det seneste hele afsluttede år – 2009.

Rapportens opbygning er som følger:

Kapitel 2 indeholder et resume af den samlede rapport. *I kapitel 3* kortlægges støttemulighederne på de tre områder.

Kapitel 4 og *5* omfatter kortlægninger af støttemuligheder og potentiale inden for henholdsvis kunsthåndværk og design samt arkitektur, samt perspektiver for støttemulighederne.

Kapitel 6 indeholder den tværgående og sammenfattende analyse af konsekvenser og perspektiver for støtteordningerne.

2 RESUMÉ

Arkitekturudvalget og Kunsthåndværk- og Designudvalget under Statens Kunstfond har anmodet Pluss Leadership om at gennemføre en undersøgelse af støttemulighederne på udvalgenes kunstområder.

Formålet med undersøgelsen er at kortlægge de eksisterende rammer og støttemuligheder samt at undersøge behov og potentiale for støtte på områderne arkitektur, kunsthåndværk og design, og endelig at vurdere perspektiver og konsekvenser af de eksisterende støttemuligheder på områderne.

Undersøgelsen skal bidrage til videre drøftelser omkring støttemulighederne på områderne arkitektur, kunsthåndværk og design i forhold til, hvordan man bedst muligt fremmer kunsten i Danmark på disse områder.

I undersøgelsen beskrives og vurderes støttemuligheder med udgangspunkt i både kunstneres, interessenteres, myndighedernes og politikernes oplevelser og vurderinger. Metodisk er der indsamlet data via 15 interviews og 5 fokusgrupper med 2 fagpolitiske interessenter, 7 repræsentanter for myndigheder og støtteorganer, 3 repræsentanter for fagcentrene, 3 repræsentanter for private fonde, 14 repræsentanter for institutioner og organisationer på områderne samt 23 kunstnere. Herudover er der foretaget omfattende desk research. Data er indsamlet fra september til november 2010.

Overordnet organisering af støttemidler

Undersøgelsen har primært fokus på kunststøtte i form af "frie midler", forstået som midler, kunstnerne selv kan søge. Der er dog flere niveauer i kunststøtten, som også er relevante at kortlægge – eksempelvis puljer og organer, der direkte eller indirekte fremme de tre kunstarter.

Det danske kunststøttesystem er tostrengt og består af armlængdeorganerne Statens Kunstfond og Statens Kunstråd under Kulturministeriet. For arkitektur, kunsthåndværk og design er der endvidere en række institutioner og centre, der på forskellige vis arbejder for at fremme områderne. Det drejer sig om Dansk Design Center (DDC), Dansk Arkitektur Center (DAC), Danish Crafts og Statens Værksteder for Kunst. Herudover har en række tidsbegrænsede initiativer haft til hensigt at fremme områderne. Det drejer sig eksempelvis om Designpulje I og II og Arkitekturpolitiske Initiativer. Endelig er der på områderne en række private fonde, der også yder et ikke uvæsentligt direkte eller indirekte bidrag til fremme af områderne.

Den offentlige kunststøttestruktur er løbende blevet op- og udbygget siden 1964, og i 2003 blev det nuværende tostrengede kunststøttesystem skabt ved etablering af Statens Kunstråd. I dette tostrengede system er støtteformålene som følger:

- Statens Kunstfond støtter kunstnerne med frie midler til skabende kunst (ex. legater). Samlet havde Statens Kunstfond i 2009 en disponibel støtte-ramme på kr. 89,5 mio. kr.
- Statens Kunstråd støtter kunsten med både frie og bundne midler til udøvende kunst (ex. projekter, formidling og kunstnerisk virksomhed). Herudover har Statens Kunstråd som hovedopgave at rådgive og bistå offent-

lige myndigheder i sager inden for rådets virkeområde. Statens Kunstråd havde i 2009 en ramme på 440,8 mio. kr.

Arkitektur, kunsthåndværk og design (og film) er ikke repræsenteret i Statens Kunstråd, som historisk set er en sammenlægning af en række råd og nævn, som ikke repræsenterede disse kunstarter. Statens Kunstråds opgaver og ansvarsområde omfatter således ikke arkitektur, kunsthåndværk og design, og kunstarterne har derfor heller ikke adgang til rådets tværkunstneriske puljer. Arkitektur, kunsthåndværk og design er de kunstarter, der samlet set får tilført færrest midler gennem det tostrengede kunststøttesystem.

På kunsthåndværkområdet administrerer Danish Crafts dog herudover en frie midler (1,4 mio. kr. i 2009), der har som hovedformål at støtte projekter, formidling og internationalisering.

Kunsthåndværk og design

I dag dækker kunsthåndværk og særligt design over mange forskellige udtryk og former. Kunsthåndværk og design er både unikakunst, brugskunst, designprodukter og designprocesser. Der er et bredt spænd mellem de "rene" kunstværker og de produkter, der har bevæget sig langt væk fra det kunstneriske udgangspunkt. Dette spænd er væsentligt at forstå i vurderingen af kunststøtten.

Fra ministeriel side anfører man, at man netop forsøger at dække dette spænd i den samlede kunststøtte. Her har man den betragtning, at de kunstneriske uddannelsesinstitutioner, Statens Kunstfond, Danish Crafts og DDC samlet set giver kunsthåndværkere og designere gode muligheder for at udøve deres virke.

Dette er imidlertid langt fra opfattelsen hos såvel repræsentanter for støtteorganer som interessenter og en politiker. Her mener man, at Statens Kunstfond er det eneste væsentlige – og meget vigtige – sted at søge frie midler, da Danish Crafts' midler er begrænsede, og institutionen ikke uddeler støtte efter armslængdeprincippet. Herudover opfatter langt de fleste aktører ikke Danish Crafts og DDC som en del af kunststøttesystemet – udover Danish Crafts' frie midler. Forklaringen er, at Danish Crafts og særligt DDC har en markedsorienteret og strategisk tilgang, og at DDC ikke har nogen direkte forbindelse til kunsten. Det anerkendes dog, at især Danish Crafts skaber en platform og identitet for visse dele af og aktører inden for kunsthåndværk.

Konsekvensen af ikke at kunne søge støtte til – blandt andet eksperimenterende – projekter er, ifølge kunsthåndværk- og designmiljøet, at dette går ud over udviklingen af kunsthåndværk og design, og at de eksperimenterende og udviklende kunstnere flytter til udlandet.

Samtlige aktører i miljøet og repræsentanter for støtteorganer peger endvidere på vigtigheden af at have mulighed for at arbejde tværkunstnerisk, da det er en væsentlig del af udviklingen af kunstarterne. Derfor undrer og ærgrer det miljøet, at der ikke er adgang til de tværkunstneriske puljer, som administreres af Statens Kunstråd.

For designområdet, der i højere grad end kunsthåndværkområdet samarbejder med erhvervslivet, peges der på, at det er svært at få etableret samarbejder med virksomhederne, og at virksomhederne som udgangspunkt ikke finansierer selve udviklingsarbejdet. Designerne påpeger, at hvis der ikke er nogen, der aktivt støt-

ter op om udviklingspotentialerne i dansk design, så vil der heller ikke være nogen designprodukter at tilbyde virksomhederne og dermed heller ikke et grundlag for eksport og branding af dansk design. Derfor er det vigtig, at udviklingsarbejdet støttes.

Arkitektur

Arkitektur vil altid rumme et kunstnerisk element, men også et funktionelt eller anvendelsesorienteret og teknisk element. Arkitektur er derfor ikke *kun* kunst, men også kunst. Nogle arkitekter arbejder mere med den kunstneriske del af arkitekturen, mens andre arbejder mere anvendelsesorienteret.

Der er arkitekter, der søger støtte, og så er der arkitekter, der aldrig har overvejet det. Dette kan afspejle ovenstående beskrivelse af arkitekternes brede arbejdsfelt. Der er dog enighed om blandt aktørerne i miljøet, at udviklingen de seneste år medfører, at man både i det offentlige og private ikke giver rum til kunstnerisk udvikling, fordi der er stadigt skarpere fokus på pris frem for kvalitet. Dette medfører, at kunststøtte i højere grad er nødvendigt, hvis man vil sikre en fortsat kunstnerisk udvikling af arkitekturen.

I miljøerne og politisk vurderes det, at kunststøttestrukturen er uigennemskuelig og ulogisk. Her henvises blandt andet til, at der ikke er klarhed over, hvorfor arkitektur ikke er repræsenteret i Statens Kunstråd, og at anvendelsen og administrationen af Designpuljen har været uklar.

Det er særligt støtte til eksperimenterende projekter inden for arkitektur, der efterlyses fra miljøet. Dette er problematisk, fordi netop den kunstneriske og eksperimenterende del af arkitekturen ofte skaber udviklingen og fremdriften.

Fra politisk side vurderes det, at rammerne for kunststøtte er meget fastlåste og ikke i nødvendigt omfang målrettet vækstlaget. Flere interessenter og repræsentanter for støtteorganer peger i forlængelse heraf på manglen af en vision for arkitekturen i Danmark og en overordnet strategi for uddeling af støttemidler til fremme af arkitekturen. I forlængelse heraf vurderes det, at staten bør anskue støtte til arkitekturen som en investering, idet det er ved at støtte den kunstneriske udvikling og de eksperimenterende projekter, at morgendagens arkitektur skabes. Det kan bringe dansk arkitektur i front og gøre, at Danmark også kan markere sig internationalt på arkitekturscenen samt sikre og øge fagets omsætning i fremtiden.

Et andet vigtigt og overset indsatsområde, som alle aktørerne i miljøet påpeger, er det tværkunstneriske og tværfaglige udviklingspotentiale. Arkitekturen er ifølge interessenterne en disciplin, som i høj grad udføres og udvikles i dialog med andre kunstneriske og faglige discipliner. Flere vurderer, at kunststøttestrukturen er utidssvarende, idet den ikke kan rumme den reelle virkelighed, hvor skel mellem kunstarter nedbrydes.

Tværgående analyse

Som udgangspunkt for at kunne analysere, vurdere og perspektivere de eksisterende støtteordninger, er det væsentligt at skabe sig et billede over, *hvor* og *hvordan* der skabes kunstnerisk udvikling og dermed fremme af arkitektur, kunsthåndværk og design.

Der er i undersøgelsen identificeret to spænd, inden for hvilke aktørerne på forskellig vis vurderer, at den kunstneriske udvikling kan ske. Det ene spænd går fra

en pol, hvor opfattelsen er, at kunstnerisk udvikling og innovation har et kunstnerisk eksperimenterende og "indre" udgangspunkt – til den modsatte pol, hvor vurderingen er, at kunstnerisk udvikling sker i samspil med et marked som et "ydre" opdrag.

I det andet spænd afspejles på den ene side en holdning om, at kunstnerisk udvikling og fornyelse især er knyttet til udvikling af den enkelte kunstart og kunstner, mens den modsatte side repræsenterer en holdning om, at udviklingen sker i en tværgående og projektorienteret tilgang. Det er således inden for disse to spænd, at man skal vurdere, hvor kunststøtten skal rettes.

Med udgangspunkt i *hvor* man bedst muligt fremmer den kunstneriske udvikling af arkitektur, kunsthåndværk og design, er der også fra de interviewede politikere, myndigheder, interessenter og kunstnere peget på en række faktorer, som er centrale for, *hvordan* man fremmer betingelserne for dansk arkitektur, kunsthåndværk og design. De gennemgående faktorer er:

- Behov for en gennemsigtig og sammenhængende støttestruktur
- Behov for gode rammer til at udøve sit kunstneriske virke, herunder adgang til frie midler
- Mulighed for tværkunstnerisk og tværfagligt samarbejde
- Politisk og samfundsmæssig anerkendelse og synlighed
- Bedre muligheder for samarbejde med erhvervslivet
- Gode formidlingsplatforme – såvel i dansk som internationalt perspektiv.

Den overordnede karakteristik, som aktørerne giver af det nuværende kunststøttesystem inden for arkitektur, kunsthåndværk og design, er, at det i ringe grad matcher disse faktorer.

Behov for en gennemsigtig og sammenhængende støttestruktur

Aktørerne vurderer,

- at kunststøttesystemet er uoverskueligt og ikke synes gennemtænkt – der er små og store puljer, løsrevne initiativer og flere forskellige indgange til kunststøtten.

Aktørerne fremhæver,

- at konsekvensen er, at ingen synes at have et samlet overblik over, hvordan de enkelte organer i det tostrengede kunststøttesystem samt institutioner, centre og puljer fremmer de enkelte kunstarter.

Behov for gode rammer til at udøve sit kunstneriske virke, herunder adgang til frie midler

Aktørerne vurderer, at udviklingen af kunsten sker i de eksperimenterende projekter, hvor man ikke umiddelbart kan se værdien af en kunstnerisk indsats på kort sigt. Der mangler i dag adgang til frie midler, der kan støtte projekter og formidling, som man ikke umiddelbart kan se en samfundsmæssig værdi af.

Aktørerne fremhæver, at konsekvensen for en manglende støtte heraf er, at udviklingen af arkitektur, kunsthåndværk og design på langt sigt ikke løftes, og at konsolideringen af disse kunstområders vigtighed for samfundet ikke fremhæves.

Danmark risikerer hermed at miste sin position internationalt på disse kunstområder.

Mulighed for tværkunstnerisk og tværfagligt samarbejde

Aktørerne vurderer, at der er begrænsede muligheder for at søge støtte til tværkunstneriske og tværfaglige samarbejder i kunststøttesystemet for arkitekter, kunsthåndværkere og designere. Dette til trods for, at samtlige aktører peger på, at den væsentligste udvikling af kunstarterne sker i grænsefladerne mellem kunstarterne eller i tværkunstneriske konstellationer.

Aktørerne fremhæver, at konsekvensen er, at der spildes et stort potentiale ved, at kunstnerne ikke har mulighed for at indgå i eksperimenterende tværkunstneriske samarbejder, der ikke kan finansieres på anden vis end på markedsvilkår. Det betyder, at man i Danmark ikke får det optimale ud af de midler, der tilføres kunststøttesystemet, fordi systemet ikke kan rumme den udvikling, som er nødvendig for at have en kunstnerisk førerposition internationalt set.

Politisk og samfundsmæssig anerkendelse og synlighed

Aktørerne vurderer, at det er yderst problematisk, at arkitektur, kunsthåndværk og design ikke er med i Statens Kunstråd. Dette medfører en manglende politisk bevågenhed, da kunstarterne ikke er repræsenterede i det formelle rådgivende organ for politikere og myndigheder i kunstspørgsmål.

Aktørerne fremhæver, at konsekvensen er, at områderne i høj grad savner politisk og samfundsmæssig anerkendelse og synlighed. Det medfører, at man generelt i samfundet ikke kræver kvalitet og ikke sætter den kunstneriske overlægger højt, når det gælder arkitektur, kunsthåndværk og design.

Bedre muligheder for samarbejde med erhvervslivet

Aktørerne fremhæver, at der i højere grad er behov for at sammentænke kunststøtten og erhvervslivet. Det opleves, at markedet hverken kan eller vil tage ansvar for, at der skabes det nødvendige rum til kunstnerisk udvikling.

Aktørerne fremhæver, at hvis hverken det offentlige kunststøttesystem eller de private virksomheder kan finansiere kunstneriske udviklingsprojekter, så vil denne udvikling naturligt bremses.

Gode formidlingsplatforme – såvel i dansk som internationalt perspektiv

Aktørerne fremhæver, at der – især for kunsthåndværkere – er utilstrækkelige formidlingsplatforme.

Aktørerne fremhæver, at konsekvensen er, at mulighederne for promovning af kunsten mindskes. Sandsynligheden for at afsætte produkter på et marked mindskes og dermed kunstnerens mulighed for at klare sig selv på mere kommercielle vilkår.

Perspektiver med udgangspunkt i det nuværende kunststøttesystem

Det vurderes, at de mest fremherskende forslag (både direkte og indirekte) til forbedringer af det nuværende system er som følger:

→ Arkitektur, kunsthåndværk og design ønsker at få deres egne udvalg i Statens Kunstråd ud fra betragtninger om sammenhæng og logik i systemet, politisk og samfundsmæssig anerkendelse og synlighed, ligestilling med øvrige kunstarter

samt bedre muligheder for at søge støtte til projekter, formidling og tværkunstneriske projekter.

- Samlet set skal områderne have tilført flere midler, fordi det nuværende niveau for støtte ikke matcher det potentiale, som dansk arkitektur, kunsthåndværk og design rummer.
- En vision for de tre kunstområder og en strategi for, hvordan disse visioner udfoldes, herunder også retningslinjer for, hvordan de forskellige organer på området arbejder sammen.
- Korterevarende initiativer og puljer skal erstattes til fordel for flere frie midler til kunstarterne, som skal kanaliseres til kunstnerne via kunststøttesystemet.

Perspektiver med udgangspunkt i et nyt kunststøttesystem

Det ligger uden for denne undersøgelse at komme med forslag og anbefalinger til, hvordan et sådant eventuelt nyt kunststøttesystem kunne se ud. Men med udgangspunkt i dataindsamlingen og den tværgående analyse kan der peges på nogle væsentlige betragtninger, som bør indgå i en debat om den danske kunststøttestruktur.

- Afsættet for en kommende debat om kunststøtte bør være italesatte behov og potentialer fra såvel de udøvende kunstnere, deres organisationer og institutioner som de nuværende organer og myndigheder.
- Det tostrengede kunststøttesystem virker ulogisk for mange. Selv folk, der til daglig arbejder med kunst og kultur, kan ikke gennemskue de snitflader, der er mellem hhv. Kunstråd og Kunstfond og diverse puljer og initiativer.
- En eventuel ny kunststøttestruktur skal kunne rumme et meget bredt spektrum af kunstnere inden for hver enkelt kunstart. Og den skal kunne rumme den foranderlighed og mangfoldighed, som kunsten og kunstarterne repræsenterer.
- En eventuel ny kunststøttestruktur bør i højere grad end i dag indrettes til at kunne håndtere tværkunstneriske projekter og initiativer.
- Man bør overveje hensigtsmæssigheden i fortsat at dele kunstarterne op på den måde, som man gør i dag.

3 DEN OVERORDNEDE ORGANISERING AF STØTTEMIDLER

For at føre en saglig diskussion om kunststøtte i Danmark er det nødvendigt først at have overblik over, hvordan systemet fungerer, og hvordan støtten fordeles. I denne undersøgelse er udgangspunktet arkitektur, kunsthåndværk og design, men hele systemet hænger sammen, og ideelt set bør disse tre områder ses i sammenhæng med de øvrige områder.

Nedenstående kapitel er et forsøg på at lave en oversigtlig, faktuel kortlægning af rammerne og støttemulighederne på de tre områder med en skelen til rammerne for øvrige områder.

Det har vist sig ved gennemgang af støttemulighederne, at det ikke er et særlig gennemskueligt felt. Der er mange kanaler og puljer, nogle puljer opstår og forsvinder uden kunsternes viden herom, ligesom mange små puljer, som ikke nødvendigvis har et øremærket formål, omfordeles og søges af offentlige institutioner.

Udover Statens Kunstfond og Statens Kunstråd er der på områderne arkitektur, kunsthåndværk og design også støttemuligheder i andet offentligt regi, og endelig er der – ligesom inden for øvrige kunstarter – centre, institutioner og puljer, der på anden og forskellig vis bidrager til at fremme arkitektur, kunsthåndværk og design.

Undersøgelsen har primært fokus på kunststøtte i form af "frie midler", forstået på den måde, at det er midler, kunstnerne selv kan søge. Der er dog flere støtteformer i den offentlige kunststøtte, som derfor også er relevante at skele til i undersøgelsen.¹ Med henblik på at skabe et overblik over støttemidlerne i dette kapitel, har vi taget udgangspunkt i nedenstående kategorisering:

Tabel 3.1: Kategorisering af støttemidler i den offentlige kunststøtte

Kategorisering af støttemidler i den offentlige kunststøtte
1) Frie midler, som kunstnere kan søge, og hvor eneste begrænsning er, at de skal fordeles til kunstnerisk aktivitet (eksempelvis til tværkunstneriske formål)
2) Frie midler, som kunstnere kan søge, og hvor eneste væsentlige begrænsning er, inden for hvilken kunstart pengene skal fordeles (eksempelvis arkitektur)
3) Midler, der ikke kan søges af kunstnere, men som tildeles (eksempelvis indkøb og livsvarige ydelser)
4) Bundne midler til centre, institutioner eller ordninger, der bidrager til at fremme den kunstneriske udvikling af arkitektur, kunsthåndværk og/eller design
5) Bundne midler til centre, institutioner eller ordninger, der bidrager til at fremme den erhvervsfaglige udvikling af arkitektur, kunsthåndværk og/eller design

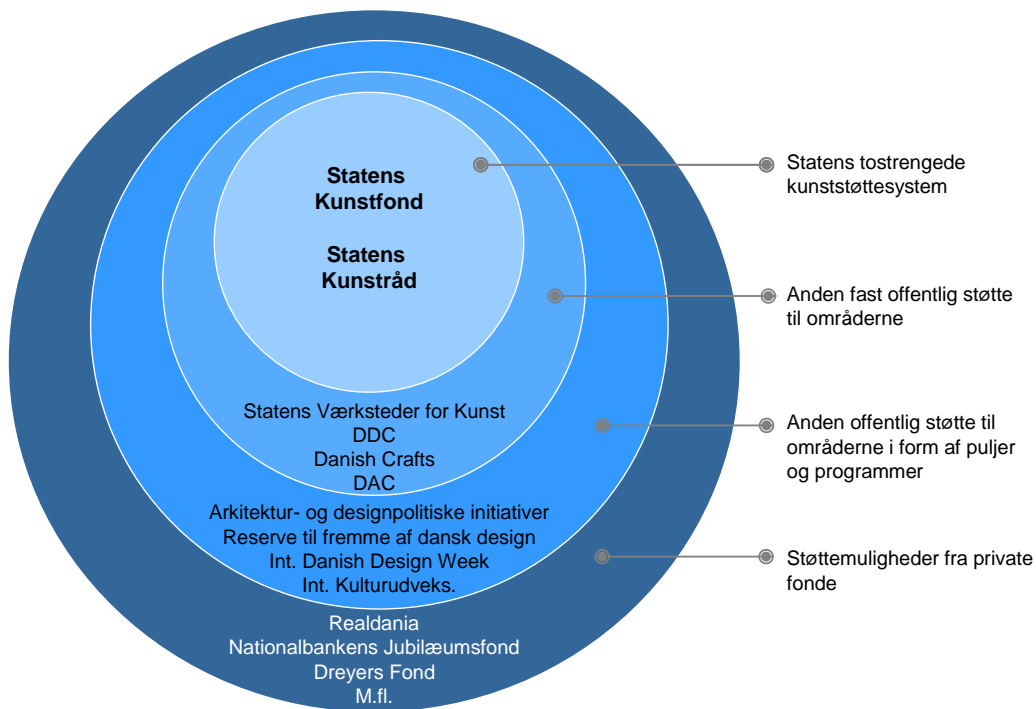
Ud over den offentlige kunststøtte er der en række private fonde, som også på den ene eller anden vis har midler, det er muligt at søge for udøvende arkitekter, kunsthåndværkere eller designere, men som ikke kategoriseres eller identificeres sig som del af kunststøtten.

Nedenstående figur er en oversigt over støttestrukturen på de tre områder arkitektur, kunsthåndværk og design, som nedenstående gennemgang af støttemulighe-

¹ Nogen vil argumentere for, at der også kan ligge et element af støtte, der kan fremme kunsten, i forskning. Forskningen har dog et helt andet sigte, anden natur, andre kanaler og anden form og ligger derfor uden for denne undersøgelses opdrag.

derne tager udgangspunkt i. Figuren illustrerer Statens Kunstråd og Statens Kunstfond som kernen i det danske kunststøttesystem. Uden om kernen er der andre offentlige støtteformer (faste og midlertidige) samt privat støtte til områderne gennem private fonde. Figuren afspejler *ikke* noget størrelsesforhold mellem de forskellige støtteformer.

Figur 3.1: Oversigt over støttestrukturen

3.1 Historisk rids

Dette historiske rids af opbygningen af den offentlige kunststøtte på områderne arkitektur, kunsthåndværk og design kan bidrage til en forståelse af, hvorfor kunststøtten på områderne ser ud, som den gør i dag, og hvorledes den løbende er op- og udbygget.

Statens Kunstfond blev etableret i 1964 ved Lov om Statens Kunstfond. I hhv. 1969 og 1978 blev udvalgene for kunsthåndværk og design (oprindeligt kunsthåndværk og kunstnerisk formgivning) og arkitektur nedsat. Således omfatter fonden i dag kunstarterne bildende kunst, den litterære kunst, tonekunsten, kunsthåndværket, design, arkitekturen, filmkunsten og teaterkunsten samt andre former for kunstnerisk skabende virksomhed, som kan sidestilles med de nævnte. Statens Kunstfond har siden oprettelsen haft som formål at virke til fremme af dansk skabende kunst, herunder gennem anvendelse af fondens midler til følgende formål:

1. Ydelser til kunstnere
2. Indkøb af bildende kunst, kunsthåndværk og kunstnerisk formgivne arbejder.
3. Afholdelse af udgifter til billedkunst i det offentlige rum i og omkring statens bygninger og anlæg samt ydelse af tilskud til billedkunst i det offentli-

- ge rum i og omkring kommunale bygninger eller andre for offentligheden eller videre kredse tilgængelige bygninger og anlæg.
4. Andre foranstaltninger, der er egnede til at opfylde fondens formål.
 5. Støtte til efterladte efter kunstnere.²

I 1978 blev DDC oprettet som primært en kulturel institution. Gradvist har DDC dog ændret strategi over mod det erhvervsrettede, og i dag er DDC et videnscenter for erhvervslivet, finansieret af Økonomi- og Erhvervsministeriet. Omdrejningspunktet for DDC's arbejde i dag er at formidle viden om, hvordan erhvervslivet kan anvende design i forbindelse med innovationsprocesser og forretningsudvikling.

DAC blev stiftet som fond i 1986 af daværende Danske Arkitekters Landsforbund, Praktiserende Arkitekters Råd, Foreningen af Rådgivende Ingeniører, Entreprenørforeningen, Håndværksrådet og Industrirådet. Siden hen er DAC blevet en selvejende fond med et ejerskab bestående af Kulturministeriet, Økonomi- og Erhvervsministeriet, Miljøministeriet samt Realdania. DAC's formål er i dag at skabe bred interesse for arkitekturen og dens rolle i samfundet samt at bane vej for nye idéer og udvikling på tværs af byggebranchen. DAC arbejder inden for rammerne af såvel en kulturprofil som en erhvervsprofil.

I 1997 blev der igangsat et pilotprojekt med mål om at skabe synlighed omkring dansk kunsthåndværk. På baggrund heraf blev Danish Crafts oprettet i 1999 som en selvejende institution under Kulturministeriet. Med etableringen af Danish Crafts var hensigten at give dansk kunsthåndværk et officielt vindue udadtil og et fagcenter, ligesom øvrige kunstneriske områder allerede havde. I dag har Danish Crafts til formål at synliggøre, promovere og øge afsætningen af dansk kunsthåndværk i Danmark og udlandet, samt at fremme kendskabet til dansk kunsthåndværk i Danmark og udlandet og at øge vækst og professionalisering inden for området.

Statens Kunstråd (tidligere Kunstrådet) blev etableret i 2003 i form af en samorganisering af en række tidligere faglige råd, nævn og centre:

- Teaterrådet, Musikkrådet, Litteraturrådet og Billedkunstrådet
- Dansk Litteraturinformationscenter, Center for Dansk Billedkunst og Musikinformationscentret
- Internationalt Kultursekretariat og Internationalt Kulturråd.

Statens Kunstråd kom også til at varetage opgaver, der tidligere hørte under Kulturministeriets Udviklingsfond og Kulturrådet for Børn.³

Det har ikke været muligt at få et entydigt klart og dokumenteret billede af, om det på noget tidspunkt under etableringen af Statens Kunstråd var på tale at indlemme arkitektur, kunsthåndværk og design i rådet, og hvorfor dette eventuelt ikke er blevet aktualiseret.

Statens Kunstråds formål er at fremme udviklingen af kunsten i Danmark og dansk kunst i udlandet. Statens Kunstråd omfatter litteratur, teater, billedkunst og musik samt andre kunstformer og -udtryk, som kan sidestilles med de nævnte.⁴ Statens

² Lovbekendtgørelse nr. 1002 af 29.11.2003.

³ Pressemeddelelse af 2. oktober 2002: Alle partier bag nyt Kunstråd.

⁴ Lov nr. 230 af 02.04.2003.

Kunstråd yder som udgangspunkt støtte til konkrete projekter, formidling og internationalisering.

Intentionerne bag etablering af Statens Kunstråd og vedtagelse af Kunstrådsloven var blandt andet at styrke helhed og sammenhæng i kunststøtten mellem kunstnerne og mellem Kunstfond og Statens Kunstråd. I Kunstrådslovens betænkning er det endvidere beskrevet, at Statens Kunstfond opretholdes, og at man derfor får en tostrengt statslig støttestruktur.

Samtidig med Statens Kunstråd blev Kunststyrelsen oprettet til at varetage de administrative opgaver for såvel Statens Kunstråd som Statens Kunstfond. Kunststyrelsen blev organiseret således, at der blev etableret fire centre med kunstfaglig ekspertise: Billedkunstcentret, Litteraturcentret, Musikcentret og Scenekunstcentret, der blev sekretariater for Statens Kunstråd og Statens Kunstfond. Kunstfondens Arkitekturudvalg samt Kunsthåndværk- og Designudvalg fik dermed ikke egne faglige centre, men kom til at høre under Billedkunstcentret og delte her sekretariatsbistand.

Efter en omlægning af Kunststyrelsens organisering i november 2010 er der oprettet et kunststøtteceter med flere teams som erstatning for de fire fagcentre.

I efteråret 2010 har Kulturministeren som nævnt indledningsvist igangsat en udredning af kunststøttesystemet. Et nedsat udvalg skal på baggrund af en analyse af kunststøttesystemet vurdere, hvorvidt der er behov for justeringer af lovgivning eller praksis eller evt. en gennemgribende reform. Fokusområder i udvalgets arbejde vil være:

- Er der fokus på kunstens udvikling og kvalitet i kunststøttesystemet?
- Kan støttesystemet rumme den kunstneriske mangfoldighed?
- Sker administrationen af kunststøtten effektivitet?
- Er systemet enkelt og gennemskueligt for interessenterne?
- Synliggøres kunstens rolle i samfundet?

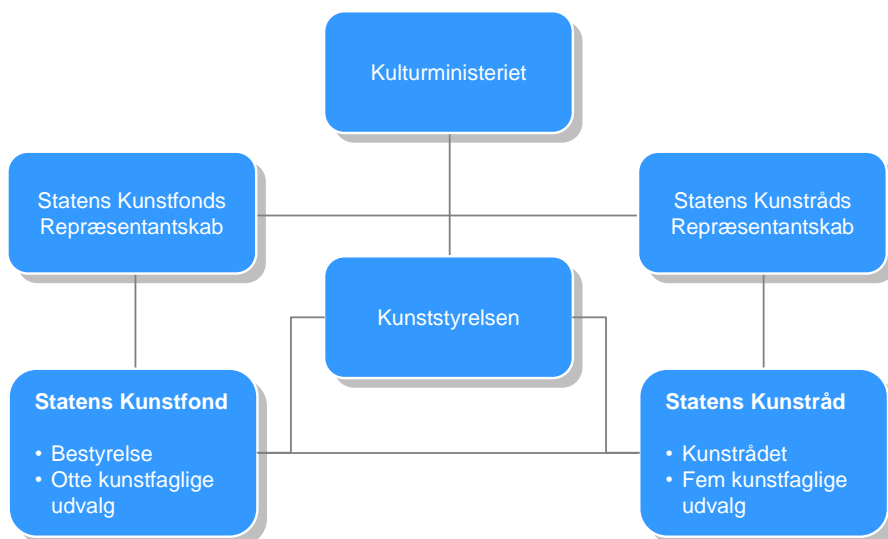
Udvalgets arbejde forventes at være afsluttet medio 2011.⁵

3.2 Det tostrengede støttesystem: Statens Kunstråd og Statens Kunstfond

Det tostrengede støttesystem består af de to armslængdeorganer, Statens Kunstråd og Statens Kunstfond, der begge er i regi af Kulturministeriet. Det tostrengede kunststøttesystem ser i dag således ud:

⁵ Pressemeddelelse af 3. november 2010: Kulturminister Per Stig Møller igangsætter udredning af kunststøttesystemet.

Figur 3.2: Organisationsdiagram for det tostrengede kunststøttesystem med Statens Kunstfond og Statens Kunstråd

Organisationsdiagrammet viser, at både Statens Kunstråd og Statens Kunstfond hører under Kulturministeriet som myndighed, og at de to armslængdeorganer sekretariatsbetjenes af Kunststyrelsen. Derudover fremgår det, at Statens Kunstfond består af et repræsentantskab, en bestyrelse og otte kunstfaglige udvalg. Statens Kunstråd består af et repræsentantskab, Statens Kunstråd (hvis medlemmer består af en formand og formændene for de kunstfaglige udvalg) samt fem kunstfaglige udvalg. *Statens Kunstråd* er således både navnet på hele organet med repræsentantskab, råd og faglige udvalg samt navnet på det råd, som består af en formand og formændene for de fem udvalg.

Begge organer yder støtte til hhv. udøvende og skabende kunst ved anvendelse af armslængdeprincippet. Armslængdeprincippet udmøntes ved, at der er nedsat hhv. fem femmandsudvalg⁶ (der udpeges for en 4-årig periode) i Statens Kunstråd og otte tremandsudvalg (der udpeges for en 3-årig periode) i Statens Kunstfond. På sin vis er der tale om en slags dobbelt armslængdeprincip, idet repræsentantskabet er skudt ind mellem det politiske niveau og de to armslængdeorganer.

Statens Kunstråd og Statens Kunstfond støtter forskellige formål. Nedenstående figur giver et overblik over de to organers støtteformål.

⁶ Dog består Musikudvalget af 7 medlemmer

Figur 3.3: Statens Kunstfonds og Statens Kunstråds støtteformål

Statens Kunstfond	Statens Kunstråd
<ul style="list-style-type: none"> • Legater til kunstnere • Indkøb af kunst • Afholdelse af udgifter til kunst i det offentlige rum • Støtte til kunstneres efterladte • Andre foranstaltninger, der opfylder fondens formål 	<ul style="list-style-type: none"> • Produktion • Projekter • Formidling • Udgivelser • Udstillinger • Kunstnerisk virksomhed • Anskaffelse af udstyr • Andre foranstaltninger, der opfylder rådets formål

Både Statens Kunstfond og Statens Kunstråd har en række kunstfaglige udvalg. Som det fremgår af nedenstående figur, omfatter Statens Kunstråd ikke områderne film, arkitektur, kunsthåndværk og design. Der er dog i lovgivningen ikke noget til hinder for, at projekter, der rummer elementer eller kunstnere fra disse kunstarter, kan støttes inden for rammerne af Kunstrådsloven.

Figur 3.4: Statens Kunstfonds og Statens Kunstråds udvalg

Statens Kunstfond	Statens Kunstråd
Udvalget for Kunst i det Offentlige Rum	Det internationale Billedkunstudvalg
Det Billedkunstneriske Indkøbs- og Legatudvalg	Billedkunstudvalget
Litteraturudvalget	Litteraturudvalget
Tonekunstudvalget for klassisk Musik	Musikudvalget
Tonekunstudvalget for Rytmask Musik	Scenekunstudvalget
Film- og Scenekunstudvalget	
Arkitekturudvalget	
Kunsthåndværk- og Designudvalget	

I en samarbejdsaftale mellem Statens Kunstfond og Statens Kunstråd fremgår det, at Statens Kunstfonds midler primært skal rette sig mod kunstneren med det formål at give arbejdsro til det fortsatte kunstneriske arbejde, og støtten udmønter sig derfor primært i arbejds- og rejselegater. Statens Kunstråds støtte retter sig primært mod produktion og formidling, og midlerne herfra rettes som udgangspunkt mod projekter og initiativer, der har et publikum. Af samarbejdsaftalen fremgår det imidlertid også, at kunsthåndværk/design og arkitektur ligger uden for Statens Kunstråds virkeområde, og at der derfor ikke er nogen overlappingsproblematik.⁷ Statens Kunstråd forholder sig med andre ord ikke til områderne kunsthåndværk, design og arkitektur.

⁷ Statens Kunstfonds samarbejdsaftale med Statens Kunstråd af 19. oktober 2004.

Ud over at begge organer yder støtte til kunstneriske formål, herunder skabende og udøvende kunstnerisk virksomhed, har Statens Kunstråd endvidere som hovedopgave at rådgive og bistå offentlige myndigheder i sager inden for rådets virkeområde. Man har således placeret en officiel rådgivningsopgave i en instans, der ikke har samtlige kunstarter som virkeområde.

I praksis betyder Statens Kunstråds manglende virkeområde inden for arkitektur, kunsthåndværk og design endvidere, at de arkitekter, kunsthåndværkere eller designere, der søger om støtte i Statens Kunstråd, afvises. Det er derfor en væsentlig pointe, at selvom det lovgivningsmæssige grundlag giver mulighed for at imødekomme visse ansøgninger inden for disse områder, så sker dette ikke i praksis.

Det samme gør sig gældende for de initiativer og ordninger, som administreres i regi af Statens Kunstråd – eksempelvis Huskunstnerordningen, DIVA ordningen⁸ etc. Kunsthåndværkere, designere og arkitekter omfattes ikke af disse ordninger.

Endelig gør det samme sig gældende for de tværgående formål, hvor åbne tværkunstneriske initiativer støttes uden politiske bindinger (se nedenstående oversigt over midler til Tværgående formål under Statens Kunstråd).

Økonomisk støtte

Statens Kunstfonds støtteramme var i 2009 på 89,5 mio. kr.⁹, mens Statens Kunstråd havde en samlet disponibel støtteramme på i alt 440,8 mio. kr. Sidstnævnte beløb omfatter såvel frie som bundne midler samt for to kunstarters vedkommende også midler til institutionsdrift. Samlet ser fordelingen af støtte til de enkelte kunstarter i statens tostrengede system ud som nedenstående:¹⁰

Tabel 3.2: Fordeling af støttemidler på kunstarter i statens tostrengede system, 2009

Kunstarter	Statens Kunstråd kr.	Statens Kunstfond kr.	I alt kr.
Billedkunst	38.000.000	20.769.000	58.769.000
Litteratur	30.600.000	15.780.500	46.380.500
Musik/Tonekunst	207.600.000*	13.240.000	220.840.000
Film og scenekunst	98.000.000*	7.437.000	105.437.000
Arkitektur	0	8.253.000	8.253.000
Kunsthåndværk og design	0	12.153.200	12.153.200
Tværgående formål	66.700.000**	11.832.500***	78.532.500

* Herunder ligger også midler til institutionsdrift. Statens Kunstråd omfatter kun scenekunst, ikke film.

** Som beskrevet ovenstående er der i praksis ingen tildeling af midler til arkitektur, kunsthåndværk og design, hvorfor disse kunstarter ikke er omfattet af Statens Kunstråds tværgående formål.

*** Disse midler omfatter Kunst i det Offentlige Rum og støtte til Efterladte efter kunstnere.

⁸ Huskunstnerordningen har til formål at yde tilskud til huskunstnere og kunstnerbesøg på skoler og i daginstitutioner. DIVA ordningen er en artist in residence -ordning.

⁹ Den samlede ramme for Statens Kunstfond var på 90,6 mio. kr., heraf var 1,1 mio. kr. afsat til fondens fællesudgifter.

¹⁰ Statens Kunstråds årsberetning 2009 og Statens Kunstfonds årsberetning 2009.

Som det fremgår, er arkitektur sammen med kunsthåndværk og design de områder, der får langt færrest midler tilført gennem statens tostrengede kunststøttesystem. Samtidig har områderne – som det er redegjort for ovenstående – heller ikke adgang til den pulje i Statens Kunstråd, der har til formål at støtte tværgående formål inden for kunstarterne.

I det nedenstående afsnit beskrives Statens Kunstfond nærmere, hvori kunsthåndværk, design og arkitektur er repræsenteret.

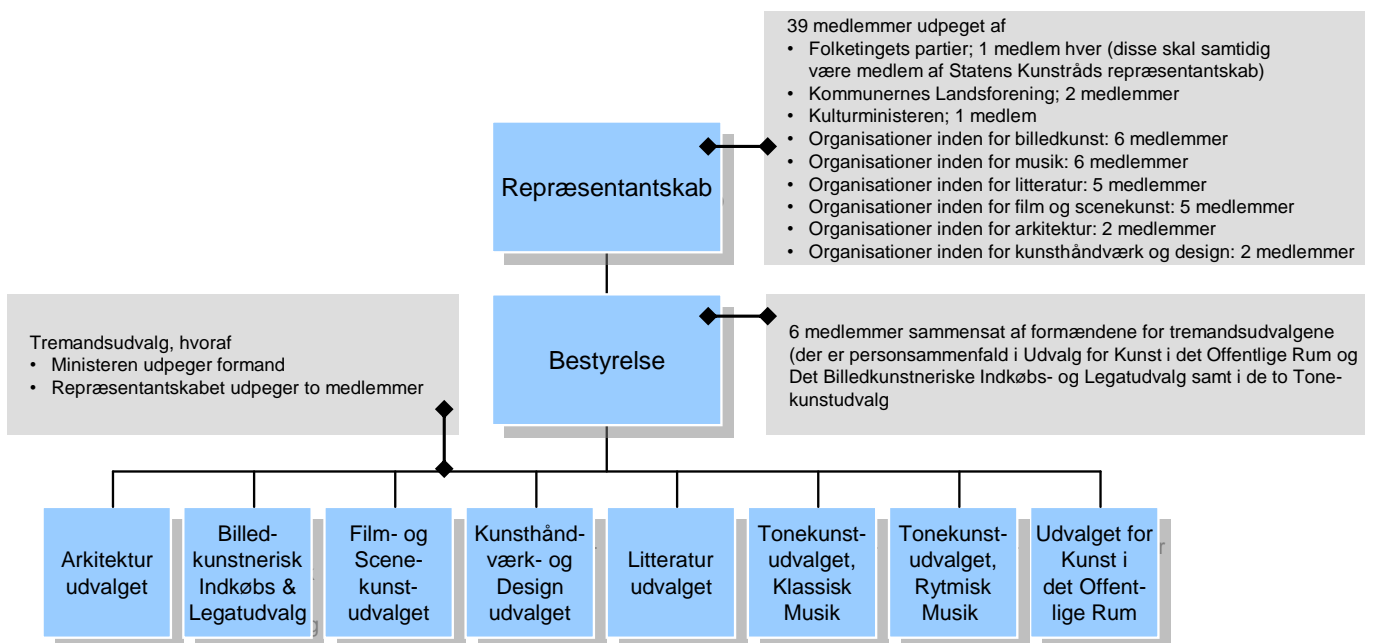
3.3 Statens Kunstfond

Statens Kunstfond koordineres af en bestyrelse, der har til opgave at fastlægge de almindelige retningslinjer for fonden, drøfte og tage stilling til spørgsmål af betydning for fonden som helhed samt tegne fonden udadtil i mere generelle kulturpolitiske spørgsmål.

Hovedorganerne er kunstkyndige tremandsudvalg, der selvstændigt administrerer de midler, de har til rådighed, inden for lovens rammer. Det påhviler endvidere udvalgene at holde sig alsidigt orienteret om kunstnerens og kunstens vilkår inden for deres respektive kunstområder.

Statens Kunstfond består endvidere af et repræsentantskab, der er nedsat til at følge fondens virksomhed og være bindeled mellem udvalg og bestyrelse og kulturministeren. Repræsentantskabet udpeger to medlemmer til hvert af fondens tremandsudvalg og giver indstilling til kulturministeren om de livsvarige kunstnerudvalgte. Fondens organisering fremgår af nedenstående figur.

Figur 3.5: Statens Kunstfonds organisering

Som det fremgår af ovenstående, er det formelt repræsentantskabet, der udpeger de to medlemmer i tremandsudvalgene. På hhv. kunsthåndværksrådet og designområdet er der blot, som det fremgår ovenstående, to medlemmer af repræsentantskabet, der har kunstfaglig indsigt i områderne, og det samme gør sig gældende for arkitekturområdet. Der er således på arkitekturområdet kun to medlemmer og på hhv. kunsthåndværk- og designområdet et enkelt medlem, der har kunstfaglig indsigt til at udpege de to af udvalgenes tre medlemmer.

Det har ikke været muligt at få en forklaring på, hvorfor de tre kunstarter relativt set er underrepræsenteret i Statens Kunstfonds repræsentantskab.

Økonomisk støtte

Statens Kunstfond uddeler som tidligere nævnt jf. loven midler til ydelser til kunstnere, indkøb af kunst, afholdelse af kunst i det offentlige rum, støtte til efterladte efter kunstnere samt andre foranstaltninger til opfyldelse af fondens formål.

I 2009 havde Statens Kunstfond som tidligere nævnt en samlet disponibel støtte ramme på 89,5 mio. kr. Støtten fra de enkelte udvalg fordeles sig som nedenstående.¹¹

Tabel 3.3 Finanslovsbevilling til Statens Kunstfonds udvalg, 2009

Udvalg	Kr.
Kunst i det offentlige rum*	11.336.500
Billedkunst	20.769.000
Litteratur	15.780.500
Tonekunst; klassisk, rytmisk og fælles	13.240.000
Film og scenekunst	7.437.000
Arkitektur	8.253.000
Kunsthåndværk og design	12.153.200
Efterladte efter kunstnere**	496.000

* Heraf er 126.000 kr. eksplicit og anslået 400.000 kr. implicit uddelt til værker inden for arkitektur.

** Efterladte efter kunstnere er ikke et udvalg, men en fælles pulje, hvoraf de enkelte udvalg tildeler midler inden for de respektive kunstarter. Heraf er 32.000 kr. tildelt efterladte efter kunsthåndværkere og designere, og 80.000 kr. tildelt efterladte efter arkitekter.

Ovenstående midler – med undtagelse af midlerne i Efterladte efter kunstnere og Kunst i det offentlige rum, der fordeles efter ansøgninger fra kommuner o.l. – er i udgangspunktet midler i kategori 2, Frie midler, som kunstnere kan søge, og hvor eneste væsentlige begrænsning er, hvilken kunstart pengene skal fordeles til, jf. tabel 3.1, Kategorisering af støttemidler i den offentlige kunststøtte i kapitlets indledning. De enkelte udvalg har imidlertid mulighed for at tildele midler til kunstnere uden forudgående ansøgning i form af præmieringer og indkøb.

Som det fremgår af ovenstående, er arkitektur sammen med film og scenekunst de områder, der i Statens Kunstfond har færrest midler til uddeling.

Fordelingen af støttemidlerne blandt udvalgene er fastlagt på finansloven gennem en procentvis fordelingsnøgle. Det har ikke været muligt at få oplyst, hvordan den-

¹¹ Statens Kunstfonds Årsberetning 2009.

ne fordelingsnøgle oprindeligt blev fastlagt, og hvorfor den ikke i nyere tid har været bragt op til genovervejelse.

Ifølge lovbekendtgørelsen indstiller Statens Kunstfonds repræsentantskab endvidere kunstnere til livsvarige ydelser. I 2009 blev der på Finansloven afsat 32,2 mio. kr. til uddeling af livsvarige ydelser. Der er i alt 275 livsvarige statsydelse, heraf 93 til bildende kunstnere, 73 til skønlitterære forfattere, 12 til forfattere med forfatterskab af almen kulturel betydning, 4 til oversættere, 35 til komponister, 26 til kunsthåndværkere og kunstneriske formgivere, 14 til arkitekter samt 18 til filminstruktører, teaterinstruktører, scenografer, dramatikere og koreografer.¹²

Det har ikke været muligt at få klarlagt, hvorfor fordelingen blandt kunstarterne ser således ud.

Arkitekturudvalget samt Kunsthåndværk- og Designudvalget

Som beskrevet i den historiske gennemgang i afsnit 3.1, har sekretariatet for Arkitekturudvalget og Kunsthåndværk- og Designudvalget i modsætning til de øvrige kunstarter, der er repræsenteret i Statens Kunstråd, ikke eget fagcenter og dermed ikke adgang til kunstfaglig ekspertise til håndtering af ansøgninger fra kunstnerne.

Samtidig modtager udvalgene mange ansøgninger, der ligger uden for de formål, som Statens Kunstfonds midler i udgangspunktet skal anvendes til, herunder om støtte til projekter, formidling og internationalisering. Det er disse formål, som Statens Kunstråd dækker inden for de fire kunstarter, der er repræsenteret i Statens Kunstråd.

Arkitekturudvalget og Kunsthåndværk- og Designudvalget takler disse ansøgninger forskelligt.

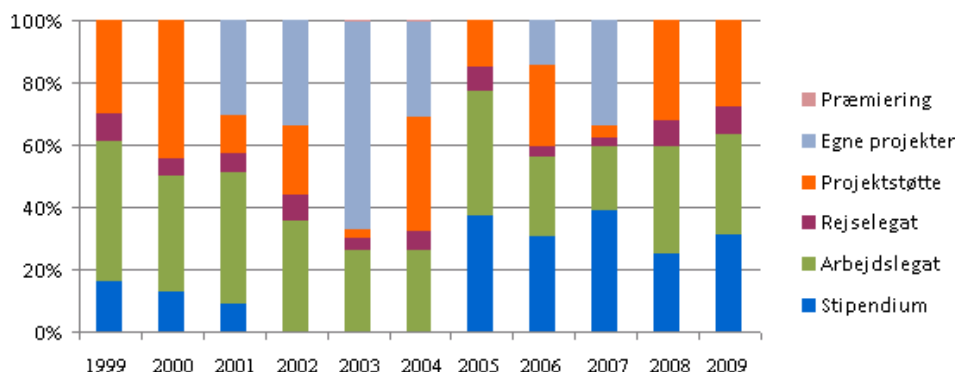
Arkitekturudvalget forsøger at imødekomme disse ansøgninger under henvisning til bekendtgørelsen, der for Arkitekturudvalget muliggør støtte til gennemførelse af arkitektkonkurrencer, udarbejdelse af skitseprojekter og udførelse af værdifulde arkitekturværker i samarbejde med bygherrer.¹³

Kunsthåndværk- og Designudvalget har valgt stort set ikke at imødekomme ansøgningerne, hvilket har medført, at udvalget i 2010 har afvist ca. 50 ansøgninger om støtte til projekter, formidling og internationalisering. Fordelingen af de to udvalgs støtte fra 1999 til 2009 fremgår af nedenstående.

¹² Ydelserne er varierende beløbsmæssigt, men det anslås, at de enkelte kunstarter samlet modtager en andel af midlerne fordelt efter antallet af ydelser, dvs. arkitekter kr. 1.639.273 og kunsthåndværkere/designere kr. 3.044.364.

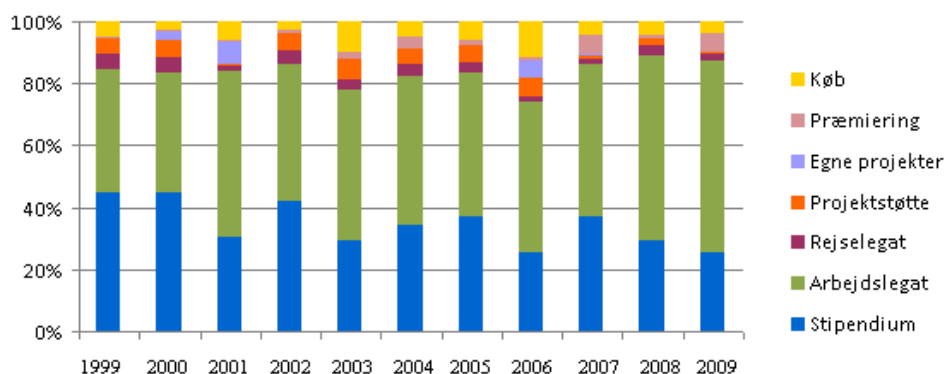
¹³ Bekendtgørelse nr. 119 af 16/02/09

Figur 3.6: Statens Kunstfonds Arkitekturudvalg, tildelinger 1999-2009

* Projektstøtte dækker over støtte til projekter, herunder også formidlings- og internationaliseringsprojekter.

Figur 3.7: Statens Kunstfonds Kunsthåndværk- og Designudvalg 1999-2009

Som det fremgår af de to figurer, har Arkitekturudvalget, i modsætning til Kunsthåndværk- og Designudvalget, valgt at prioritere støtten til projekter, selv om fonden – og dermed udvalget – ikke er forpligtet til det. Endvidere er det interessant at se, hvordan fordelingen i Arkitekturudvalget skifter efter de skiftende udvalg, der har siddet fra 1999-2001, 2002-2004, 2005-2007 og 2008-. Dette afspejler udvalgenes suverænitæt i forhold til at prioritere uddelingen af støttemidler.

Et eksempel på "projektstøtte" er arkitekturbiennalen i Venedig i 2008. Arkitekturudvalget fik nogle beløbsmæssigt store ansøgninger om støtte vedr. deltagelse i biennalen og udvalget vurderede, at det var afgørende, at et antal danske arkitekter/tegnestuer fik mulighed for at deltage og repræsentere Danmark. Og da ansøgningerne ikke kunne rettes andre steder hen i kunststøttesystemet, valgte udvalget at imødekomme dele af projektet – i dette tilfælde kuratering. Denne prioritering betød alt andet lige, at der i 2008 var færre penge til fordeling til de andre støtteværdige formål.

Endelig skal det nævnes, at Kunsthåndværk- og Designudvalget i 2009 har valgt at anvende 800.000 kr. af det samlede års bevilling til præmieringer og 492.500 kr. til indkøb, jf. Statens Kunstfonds midlers formål.

3.4 DAC, DDC og Danish Crafts

Ud over Statens Kunstfond er der for arkitektur-, kunsthåndværk- og designområdet som tidligere nævnt en række centre og institutioner, der på forskellig vis bidrager til at fremme de tre områder.

Dansk Arkitektur Center – DAC

DAC er en selvejende fond, der er basisfinansieret af et partnerskab bestående af Kulturministeriet, Økonomi- og Erhvervsministeriet, Miljøministeriet samt Realdania. Derudover finansieres DAC's projekter gennem projektrelaterede indtægter og tilskud fra ministerier, fonde, sponserater og samarbejdsaftaler med erhvervsvirksomheder.

DAC's vision er at være et globalt orienteret visionarium for kulturel og erhvervs-mæssig udvikling og formidling af dansk arkitektur og byggeri.

Dette søger DAC at opnå ved at sætte fokus på, hvordan arkitekturen skaber både kulturel og økonomisk værdi for mennesker, virksomheder og samfund – i disse år med særligt øje for, hvordan arkitektur og byudvikling kan bidrage til en bæredygtig samfundsudvikling både i økonomisk, socialt og miljømæssigt perspektiv. DAC tilbyder en bred vifte af faglige og kulturelle aktiviteter, herunder udstillinger, undervisning, guidede ture, faglige og kulturelle arrangementer samt hurtig adgang til viden og nyheder på nettet. De fleste projekter gennemfører DAC endvidere med danske og internationale samarbejdspartnere, der deler DAC's visioner.

I 2009 var der afsat i alt 6,2 mio. kr. fra staten til DAC – hhv. 3,1 mio. kr. fra Økonomi- og Erhvervsministeriet og 3,1 mio. kr. fra Kulturministeriet. Herudover bidrog den private fond Realdania med 6,2 mio. kr. til DAC's basisbevilling. Miljøministeriet er kommet med som partner fra 2010.

Dansk Design Center – DDC

DDC er en selvejende institution, der er finansieret af offentlige kontrakter med primært Økonomi- og Erhvervsministeriet (60% af omsætningen) samt baseret på finansiell forretning (40 % af omsætningen).

DDC's vision er, at Danmark bliver en af verdens førende designnationer og danske virksomheder blandt verdens bedste til at omsætte designviden til værdiskabende og markedsrettede produkter og services.

Derfor arbejder DDC primært med at udvikle og formidle den nyeste viden om de forretningsmæssige potentialer og brugen af design til erhvervslivet, samt at brande dansk design nationalt og internationalt.

DDC har i 2009 modtaget 19,8 mio. kr. fra Økonomi- og Erhvervsministeriet.¹⁴

¹⁴ Finansloven 2009, konto 08.33.01.48

Danish Crafts

Danish Crafts er en kulturinstitution i regi af Kulturministeriet. Danish Crafts er en offentlig institution, men en del af Danish Crafts' aktiviteter er også direkte erhvervsrettede.

Danish Crafts' formål er at synliggøre, promovere og øge afsætningen af dansk kunsthåndværk i Danmark og udlandet. Endvidere er det institutionens formål at fremme kendskabet til dansk kunsthåndværk i Danmark og udlandet og at øge vækst og professionalisering inden for området.

Med henblik på at indfri sit formål spænder Danish Crafts' aktiviteter fra markedsføring af kunsthåndværk på linje med det private erhvervsliv gennem internationale messeaktiviteter, udstilling af dansk kunsthåndværk og design samt bidrag med publikationer, pressedækning, konferencer og rådgivning.

I 2009 har Danish Crafts modtaget en basisbevilling på 7,1 mio. kr.¹⁵

Herudover administrerer Danish Crafts støtte til formidlings- og internationaliseringstiltag, der har til formål at fremme synligheden, tilgængeligheden eller afsætningen af dansk kunsthåndværk. I 2009 har Danish Crafts administreret en finanslovsbevilling på 900.000 kr. til formidlingstiltag samt et tilskud på 490.000 kr. fra Tips- og lottomidlerne til internationaliseringstiltag fordelt til kunsthåndværkere og designere.¹⁶

Det er Danish Crafts' bestyrelse, der vurderer ansøgninger fra kunstnerne og konkret tager stilling til, hvilke ansøgninger der skal imødekommes. Bestyrelsen kan anvende de disponible midler til egne projekter eller imødekommelse af ansøgninger, der ligger i overensstemmelse med Danish Crafts' strategiske indsatsområder.

Statens Værksteder for Kunst

Endelig findes der på områderne for kunsthåndværk og design institutionen Statens Værksteder for Kunst, der hører under Kulturministeriet. Institutionen har til opgave at bidrage til udførelsen af særligt krævende projekter, herunder give muligheder til nye talenter inden for billedkunst, design, kunsthåndværk og konservering. Institutionen tilbyder arbejdspladser og værksteder til ansøgere inden for disse områder og udvikler i forlængelse heraf faciliteter, faglighed og samarbejdsrelationer.

I 2009 blev der afsat 7,6 mio. kr. samlet til Statens Værksteder for Kunst omfattende alle fire kunstarter¹⁷, som værkstederne omfatter. Det anslås, at ca. halvdelen af disse midler anvendes til de to områder kunsthåndværk og design.

Institutionernes rolle i fremme af arkitektur, kunsthåndværk og design

Som det fremgår af ovenstående, har institutionerne på forskellig vis som formål at fremme arkitektur, kunsthåndværk og design. DAC og Danish Crafts har fokus på fremme af såvel den kunstneriske som den erhvervsrettede side af områderne. DDC fokuserer alene på det erhvervsrettede aspekt af design, mens Statens Værksteder for Kunst fokuserer på den kunstneriske udvikling af blandt andet kunsthåndværk og design.

¹⁵ Finansloven 2009, Konto 21.21.51

¹⁶ Danish Crafts' årsrapport 2009.

¹⁷ Finansloven 2009, Konto 21.21.33

3.5 Andre tidsbegrænsede initiativer på områderne

Ud over den faste støtte til områderne gennem de etablerede organer er der en række tidsmæssigt afgrænsede initiativer, der har bidraget til fremme af arkitektur, kunsthåndværk og design.

Oversigt over initiativer til fremme af arkitektur, kunsthåndværk og design

Initiativ	Initiativets formål og indhold	Kr./FL2009
Designpulje I	Pulje (2005-2008) til at styrke dansk design og designforskning på i alt 40,0 mio. kr. Midlerne blev fordelt til DAC, DDC, Danish Crafts og Center for Designforskning. Heraf blev 3,5 mio. kr. uddelt som støtte til kunstnere i form af rejselegater. Udmøntes gennem Kulturministeriet.	-
Designpolitiske initiativer (Designpulje II)	Pulje (2009-2012) til udnyttelse af potentialerne i dansk design på i alt 30 mio. kr. Midlerne fordeles til DAC, DDC, Danish Crafts og Center for Designforskning. Udmøntes gennem Kulturministeriet.*	4,5 mio.
Arkitekturpolitiske initiativer	Pulje (2006-2009) til fremme af design- og arkitekturpolitiske initiativer. Midlerne tilføres DAC og arkitektskolerne. Udmøntes gennem Kulturministeriet.**	2,9 mio.
Midler til fremme af arkitektur i undervisning	Midler tildelt DAC efter ansøgning til undervisningsformål inden for arkitektur. Kulturministeriets tipsmidler.	0,6 mio.
Reserve til fremme af dansk design	Pulje (2006-2012) til fremme af dansk design i erhvervslivet. Midlerne tilgår DDC og udmøntes gennem Økonomi- og Erhvervsministeriet.	7,6 mio.
International Danish Design Week	Pulje (2008-2010) til afholdelse af dansk designuge, herunder projekter til bevaring eller styrkelse af Danmark som designnation og vandrerdstillinger. Udmøntes gennem Økonomi- og Erhvervsministeriet.	7,5 mio.
International Kulturudveksling	Samarbejdsaftale (2007-2011) mellem Udenrigsministeriet og Kulturministeriet om anvendelse af midler til International Kulturudveksling.**	0,75 mio.

* Puljen er i 2009 fordelt således, at 3,5 mio. kr. er tildelt kunsthåndværk og design, mens 1 mio. kr. er tildelt arkitektur. Herudover er 3 mio. kr. tildelt forskning, som ligger uden for denne undersøgelse.

** I 2009 tildeltes i alt 4,5 mio. kr. Heraf blev 0,1 mio. kr. forbrugt til administration, mens 1,4 mio. kr. tildelt til undervisning på arkitektskolerne og derfor ligger uden for denne undersøgelse.

*** I alt er der i 2009 (FL09 kt. 21.21.46) bevilget 20 mio. kr. til International Kulturudveksling, der omfatter dansk kunst og kultur bredt. Ved gennemgang af støtteprojekterne er identificeret projekter omhandlende design for kr. 600.000 og arkitektur for kr. 150.000.

Som det fremgår af oversigten, er initiativerne typisk af kortere varighed (1-6 år) med forskellige politisk vedtagne indsatsområder.

3.6 Private fonde

I Danmark er der ud over den offentlige støtte en række private fonde, som i større eller mindre grad har frie midler, som det er muligt at søge for udøvende arkitekter, kunsthåndværkere eller designere.

Her er Realdania, Nationalbankens Jubilæumsfond og Dreyers Fond de mest fremtrædende. Disse fonde betragter ikke sig selv som en del af det danske kunststøttesystem. De har derimod et naturligt fokus på egne formål og har derfor en række krav, som de stiller til de personer og projekter, de støtter.

På den anden side oplever mange udøvende kunstnere fondene som del af det samlede billede af kunststøttemuligheder i Danmark, hvorfor de her medtages. Hertil kommer, at de samlet set yder et ikke uvæsentligt bidrag til udviklingen af dansk arkitektur, kunsthåndværk og design.

Oversigt over væsentlige private fonde, herunder formål og støtte i 2009

Privat fond ¹⁸	Formål	Støtte i 2009
Realdania	At støtte og igangsætte projekter inden for det byggede miljø til gavn for borgeren.	155 mio. kr.*
Nationalbankens Jubilæumsfond	At yde økonomisk støtte til fremme og udvikling af den kunstneriske udformning og præsentation af danske frembringelser, til andre kunstneriske og kulturelle områder samt til arbejdet med formgivning og emballering af danske produkter.	Arkitektur: 391.040 kr. Kunsthåndværk/design: 2.438.441 kr.
Dreyers Fond	At uddele midler til initiativer og projekter, hvis formål er at fremme advokat- og arkitektstandens udvikling og samspil med samfundet.	Arkitektur: Ca. 6,3 mio. kr.**

* Hvor mange kr. af disse midler, der er modtaget af arkitekter (og evt. designere) og kan kategoriseres som fremme af arkitekturen (eller design), fremgår ikke af årsrapport.

** Det fremgår ikke af årsrapport, hvor mange midler der er uddelt til hhv. arkitekter og advokater. Det er imidlertid budgetteret, at fordelingen er 50/50.

3.7 Frie og bundne offentlige midler med hensigt at fremme arkitekturen

Dette afsnit har til formål at give et samlet overblik over støttemulighederne på arkitekturområdet.¹⁹ Nedenstående oversigt viser i oversigtsform arkitekturens støttemuligheder fordelt på de fem kategorier af støttemidler, jf. tabel 3.1, Kategorisering af støttemidler i den offentlige kunststøtte.

¹⁸ Realdanias, Nationalbankens Jubilæumsfonds og Dreyers Fonds årsrapporter 2009.

¹⁹ Der kan herudover være midler og puljer, som bliver tildelt områderne, men som ikke er faste eller 'officielle', og derfor meget svære at identificere. Det har derfor ikke været muligt at 'finde' sådanne midler i denne undersøgelse. Dette kan evt. gælde tipsrådighedssummen, tipsmidler osv.

Table 3.4: Offentlige støttemidler til fremme af dansk arkitektur fordelt på kategorier af støttemidler

Kategori af støttemidler	Støtteorgan	Kr. (2009)
1) Frie midler, som kunstnere kan søge, og hvor eneste begrænsning er, at de skal fordeles til kunstnerisk aktivitet		
		0
2) Frie midler, som kunstnere kan søge, og hvor eneste væsentlige begrænsning er, inden for hvilken kunstart pengene skal fordeles		
	SKF; Arkitekturudvalg	8.253.000
3) Midler der ikke kan søges af kunstnere, men som tildeles		
	SKF; Kunst i det offentlige rum	526.000
	SKF; Efterladte efter kunstnere	80.000
	SKF; Livsvarige ydelser	1.639.273
	Kulturministeriet; International Kulturudveksling	150.000
	I alt	2.395.273
4) Bundne midler til centre, institutioner eller ordninger, der på forskellig vis bidrager til at fremme den kunstneriske del af arkitektur, kunsthåndværk og/eller design		
	Kulturministeriet; DAC basisbevilling	3.100.000
	Kulturministeriet; Designpolitiske initiativer	1.000.000
	Kulturministeriet; Arkitekturpolitiske initiativer	2.900.000
	Kulturministeriets tipsmidler; DAC Undervisningstjenesten	600.000
	I alt	7.600.000
5) Bundne midler til centre, institutioner eller ordninger, der på forskellig vis bidrager til at fremme den erhvervsfaglige del af arkitektur, kunsthåndværk og/eller design		
	Økonomi- og Erhvervsministeriet; DAC basisbevilling	3.100.000
Samlede offentlige midler til arkitekturområdet		21.348.273

Som det fremgår af tabellen, er det ikke muligt for arkitekter at søge midler, der kun har som begrænsning, at de skal fordeles til kunstnerisk aktivitet. Det kunne eksempelvis være tværkunstneriske projekter og formidling, der kunne søges støtte til i denne kategori. Derudover er det kun Statens Kunstfonds Arkitekturudvalg, der uddeler frie midler til arkitekter.

Hvis man lægger et andet tværsnit – tænkt ud fra logikken i det tostrengede kunststøttesystem, som omfatter *frie midler* i kategorierne projekter, formidling, internationalisering og arbejds-/rejseløgater – ser billedet ud som nedenstående.

Boks 3.1: Frie støttemidler med henblik på at støtte arkitekturområdet fordelt på forskellige hensigter med støtten

Projekter/formidling	Internationalisering	Arbejds- og rejseløgater
0 kr.	0 kr.	8.253.000 kr..

Det bliver således tydeligt, at det kun er midler, der har til hensigt at støtte kunstneren i form af arbejds- og rejseløgater, der formelt er til rådighed for arkitekter. Der er dog – som tidligere nævnt – en mulighed i Statens Kunstfonds bekendtgørelse for at tildele midler til projekter. Dette har de skiftende udvalg benyttet sig af i større eller mindre grad.

3.8 Frie og bundne offentlige midler med hensigt at fremme dansk design og kunsthåndværk

Dette afsnit har til formål at give et samlet overblik af støttemulighederne på kunsthåndværk/designområdet i offentligt regi.

Nedenstående tabel viser i oversigtsform områdernes støttemuligheder fordelt på de fem kategorier af støttemidler, jf. tabel 3.1, Kategorisering af støttemidler i den offentlige kunststøtte.

Tablet 3.5: Offentlige støttemidler til fremme af dansk kunsthåndværk og design fordelt på kategorier af støttemidler*

Kategori af støttemidler	Støtteorgan	Kr. (2009)
1) Frie midler, som kunstnere kan søge, og hvor eneste begrænsning er, at de skal fordeles til kunstnerisk aktivitet		0
2) Frie midler, som kunstnere kan søge, og hvor eneste væsentlige begrænsning er, inden for hvilken kunstart pengene skal fordeles		
	SKF; Kunsthåndværk og design (-indkøb og præmieringer)*	10.860.700
	Danish Crafts; støtte til formidling og internationalisering	1.390.000
	I alt	12.250.700

Kategori af støttemidler	Støtteorgan	Kr. (2009)
3) Midler der ikke kan søges af kunstnere, men som tildeles		
	SKF; Livsvarige ydelser	3.044.364
	SKF; Efterladte efter kunstnere	32.000
	SKF; Kunsthåndværk og design: Præmieringer	800.000
	SKF; Kunsthåndværk og design: Indkøb	492.500
	Kulturministeriet; International Kulturudveksling	150.000
	I alt	4.518.864
4) Bundne midler til centre, institutioner eller ordninger, der på forskellig vis bidrager til at fremme en eller flere kunstarter		
	Kulturministeriet; Danish Crafts	7.100.000
	Kulturministeriet; Statens Værksteder for Kunst	3.800.000**
	Kulturministeriet; Designpolitiske initiativer (2009-2012)	700.000
	I alt	11.600.000
5) Bundne midler til centre, institutioner eller ordninger, der på forskellig vis bidrager til at fremme den erhvervsfaglige del af arkitektur, kunsthåndværk og/eller design		
	Økonomi- og Erhvervsministeriet; DDC	19.800.000
	Økonomi- og Erhvervsministeriet; Pulje(2006-2012) til fremme af dansk design i erhvervslivet	7.600.000
	Økonomi- og Erhvervsministeriet; International Danish Design Week	7.500.000
	I alt	34.900.000
Samlede offentlige midler til kunsthåndværk og design***		63.269.564

* Kunsthåndværk- og Designudvalgets samlede bevilling på kr. 12.153.000 minus kr. 800.000 anvendt til præmiering og kr. 492.500 anvendt til indkøb.

** Anslået beløb. Samlede midler til værkstedernes 4 fokusområder er 7,6 mio.kr., hvorfor det antages, at de to af områderne kunsthåndværk og design tegner sig for halvdelen af midlerne.

*** Der skal her gøres opmærksom på, at 34,9 mio. kr. af de 63,1 mio. kr. bidrager til fremme af den erhvervsfaglige del af design og derfor ikke kan betegnes som kunststøtte eller som støtte til kunsthåndværk.

Som det fremgår af tabellen, er det heller ikke muligt for kunsthåndværkere og designere at søge midler, der kun har som begrænsning, at de skal fordeles til kunstnerisk aktivitet. Sådanne midler uddeles kun i regi af Statens Kunstråd, der som tidligere beskrevet ikke omfatter arkitektur, kunsthåndværk og design.

Hvis man igen lægger et andet tværsnit på de *frie midler* – tænkt ud fra logikken i det tostrengede kunststøttesystem – ser billedet ud som nedenstående.

Boks 3.2: Frie støttemidler med henblik på at støtte kunsthåndværk- og designområdet

Formidling/projekter	Internationalisering	Arbejds- og rejselegater
900.000 kr.	490.000 kr.	10.860.700 kr.

Det ses tydeligt af ovenstående, at det kun er meget små beløb, der bliver uddelt til kunsthåndværkere og designere til formidling og internationalisering.

4 DELUNDERSØGELSE PÅ KUNSTHÅNDVÆRK- OG DESIGNOMRÅDET

Formålet med dette kapitel er at beskrive de mange holdninger, vurderinger og overvejelser, som interessenterne på kunsthåndværk- og designområdet samt repræsentanter for myndigheder og politikere, der har deltaget i undersøgelsen, har tilkendegivet.

Datagrundlaget består af to fokusgruppeinterviews med i alt femten udøvende hhv. kunsthåndværkere og designere samt et fokusgruppeinterview med fem repræsentanter for organisationer og institutioner på kunsthåndværk- og designområdet. Derudover er der gennemført ni individuelle interviews med politikere samt repræsentanter for myndigheder og organisationer.

En af de problematikker, som vi er stødt på i undersøgelsen – og som i øvrigt knytter sig til en mere overordnet diskussion om kunst- og kulturpolitik – er spørgsmålet om, i hvilken grad kunsthåndværk og særligt design er kunst. De fleste udtrykker det således, at kunsthåndværk og design i sin oprindelse er kunst, men at der findes et stort spænd i disse kunstarter. Kunsthåndværk og design vil ofte – men ikke altid – have et funktionelt eller anvendelsesorienteret sigte ud over det kunstneriske. Særligt visse grene af design har udviklet sig til at være noget, som ligger meget langt fra et klassisk kunstbegreb. Det kunne f.eks. være design som brugerdreven innovation, designprocesser i virksomheder, spildesign og meget andet.

Begrebsmæssigt har det vist sig svært at adskille de to områder, jf. afsnit 1.3 i indledningen. I undersøgelsen har vi talt med udøvende kunsthåndværkere og designere hver for sig, men flere har påpeget, at de ikke nødvendigvis opfattede sig selv som *enten* kunsthåndværkere *eller* designere.

I en diskussion af hvad kunsthåndværk og design er, er vurderingerne meget individuelle og flydende. Nogle mener, at kunsthåndværk er grundlaget for design, og at der dermed er tale om, at kunsthåndværk (f.eks. et unikaprodukt) kan "udvikle" sig til design (f.eks. et masseproducerbart produkt). Andre mener ikke, at man på forhånd kan sige, hvad der er kunsthåndværk, og hvad der er design, men at man ikke er i tvivl, når man ser det. Endelig fokuserer andre på bredden i designforståelsen og henviser til, at design som tidligere beskrevet også er processer og arbejdsformer, og ikke nødvendigvis et egentligt produkt.

Blandt de udøvende kunsthåndværkere og designere er der uenighed om, hvorvidt det er hensigtsmæssigt at anskue områderne hver for sig. Nogle betragter sig som kunsthåndværkere, andre som designere og andre igen som en kombination af begge. Og så er der dem, der slet og ret kalder sig "kunstner".

"Kunsthåndværk og design har så mange gråzoner, og det er uhensigtsmæssigt at putte alting i kasser. Det afspejler nemlig ikke virkeligheden."

Repræsentant for organisation

Undersøgelsen har dog vist, at der er væsentlige forskelle på visse grupper af kunsthåndværkere og designere. Af samme grund udtaler kunsthåndværkere og designere sig hver for sig i dette kapitel.

I de følgende afsnit fremgår det, hvordan de udøvende kunstnere samt repræsentanter for organisationer, institutioner, myndigheder og politikere vurderer støttemulighederne for kunsthåndværk og design.

Afsnittene er inddelt i centrale temaer, der er blevet identificeret under interviews og fokusgruppediskussioner, hvor støttemuligheder, behov og potentiale har været omdrejningspunkterne. Endelig afsluttes kapitlet med et afsnit om perspektiver, hvor der gives anbefalinger eller ønsker til ændring af støttesystemet med henblik på at fremme kunsthåndværk og design.

4.1 Rammer for støtte og mønstre i søgningen

Kunsthåndværkere og designere har, som kunststøttesystemet ser ud i dag, mulighed for at søge støtte til deres kunstneriske virke i Statens Kunstfond og i Danish Crafts. Som det fremgår af kapitel 3, blev der i Statens Kunstfonds regi i 2009 afsat 12,1 mio. kr. til kunsthåndværkere og designere, mens Danish Crafts uddelte ca. 1,4 mio. kr. til formidling, internationalisering og konkrete projekter. Samlet set blev området i 2009 støttet med i alt 63,3 mio. kr. fra det offentlige.

Vi har i undersøgelsen spurgt repræsentanter fra Kunststyrelsen, der administrerer ansøgninger til kunsthåndværk- og designområdet, hvordan de vurderer mængden af ansøgninger til fonden, der handler om projektstøtte.

Kunststyrelsen oplever, at søgningen til sidstnævnte kategori er stor (ca. 50 stk. i 2010), fordi der kun i mindre grad kan søges til dette andetsteds. Kunsthåndværk- og Designudvalget påpeger i denne forbindelse, at udvalget gerne vil kunne imødekomme denne slags ansøgninger, fordi man finder projektstøtten vigtig, og fordi kunstnerne kun i meget begrænset omfang kan få finansieret deres projekter gennem Danish Crafts.

Omvendt mener udvalget, at det vil udhule udvalgets egentlige formål med at støtte den skabende kunst med fokus på den enkelte kunstner, hvis udvalget imødekommer disse mange projektansøgninger. I udvalget oplever man således ofte, at man må afvise en ansøger med henvisning til, at ansøgningen falder uden for udvalgets hovedformål om at uddele legater til skabende kunstnere.

Enkelte repræsentanter for myndigheder og institutioner understreger i denne forbindelse, at ansøgere til projektstøtte bør henvises til Danish Crafts, da dette er det eneste sted, hvor kunsthåndværkere og designere kan søge projektstøtte, støtte til formidling og til internationalisering – uagtet, at Danish Crafts kun har begrænsede midler til projektstøtte. En repræsentant for en institution udtaler det således:

”Danish Crafts støtter allerede projekter, formidling og internationalisering, og derfor skal kunstnerne rette deres ansøgninger om projektstøtte dertil. Jeg vil gerne have, at vi strukturerer tingene ordentligt.”

Repræsentant for en institution

Blandt alle interessenterne er der en udbredt opfattelse af, at der er meget få midler til området, hvilket kan have den konsekvens, at flere afstår fra at søge om arbejdslegater i Statens Kunstfond. Kunstnerne giver to argumenter herfor. For det første, at det alligevel ikke kan betale sig, og for det andet, at man gerne vil give plads til kollegerne.

"Man kan lade være at søge, fordi man ved, at man ikke får støtte. Det gør jeg ofte. Så gider jeg ikke spilde krudtet."

Kunsthåndværker

"Jeg søger ofte ikke, fordi jeg tænker, at der også skal være midler til mine kolleger – der er så få penge."

Kunsthåndværker

4.2 Støttmuligheder og sammenhæng i kunststøttesystemet

Et centralt tema i undersøgelsen har været støttmuligheder og sammenhæng i kunststøttesystemet. Interessenterne har lagt vægt på, at vilkårene for kunsthåndværkere og designere er forskellige, og dermed er behovene også forskellige.

En selvstændig kunsthåndværker, der laver unika porcelænsfigurer, har et større og andet behov for kunststøtte end en industriel designer, der arbejder for en stor møbelvirksomhed. For den sidste gruppe er der et reelt arbejdsmarked, for den første gruppe er der i højere grad tale om, at man skal skabe sit eget arbejdsmarked.

"Man møder aldrig en arbejdsløs kunsthåndværker. Men arbejdsløse designere og arkitekter kan man finde alle vegne. Det er jo en anden måde, vi arbejder på. Vi er kunstnere."

Kunsthåndværker

Ovenstående citat uddybes med, at man som unikakunsthåndværker i meget høj grad "skaber" sit eget arbejde, og at man derfor heller ikke som sådan kan blive arbejdsløs.

Som unikakunsthåndværker ved man, at der ikke som sådan er noget marked, der efterspørger konkrete produkter eller idéer. Idéerne kommer så at sige indefra, og hver gang man går i gang med et nyt kunstværk eller produkt, er man på ingen måde sikret, at kunstværket eller produktet vil kunne tjene sig selv ind. For denne type kunsthåndværkere er kunststøtten vigtig – også som en anerkendelse.

Der lægges fra såvel politisk niveau som alle repræsentanter for myndigheder og interessenterne vægt på og fremhæves, at Statens Kunstfond er et vigtigt støtteorgan på områderne. Det anføres endvidere, at en af Statens Kunstfonds styrker er de skiftende udvalg, der sikrer, at vægten lægges forskelligt i de forskellige udvalgsperioder. En politiker udtrykker:

"Armslængdeprincippet er grundlæggende. Det er fagfolk, der skal fordele pengene".

Medlem af Folketingets Kulturudvalg

Generelt er det opfattelsen hos kunsthåndværkerne og disses interessenter, at det er svært at være ambitiøs kunsthåndværker i Danmark. Der er meget lidt respekt om faget, og mulighederne for støtte er små.

Der er for en stor dels vedkommende tale om, at de er kunstnere "på trods". Selvom næsten alle kunsthåndværkere og designere i undersøgelsen har modtaget

arbejdslegater fra Statens Kunstfond, opfattes vilkårene for kunsthåndværkere og selvstændige designere som dårlige.

"Jeg sætter en ære i at kunne klare mig selv, men jeg har også brug for at lave noget af høj kvalitet og eksperimentere. Vi burde have en medalje for at gide blive ved, når vi ikke bliver anerkendt i Danmark."

Kunsthåndværker

En repræsentant for en designorganisation anfører omvendt, at man i de danske designvirksomheders verden ikke opfatter design som kunst, og derfor ligger tanken om kunststøtte designvirksomhederne meget fjernt.

"Vi vokser ikke med støtte. Vi designere vokser i samarbejde med virksomhederne."

Repræsentant for designorganisation

Der er således stor forskel på, om man er kunsthåndværker, selvstændig designer eller designer ansat i en virksomhed. Vilkaerne og dermed behovene er helt forskellige. Fra politisk side vurderes det, at især kunsthåndværkerne er underrepræsenteret i det tostrengede støttesystem.

Kunsthåndværkerne og de selvstændige designere samt flere interessenter på områderne understreger, at Danish Crafts har meget få frie midler til rådighed, hvilket betyder, at det er meget få kunstnere, der kan få adgang til disse midler.

Flere sammenligner Danish Crafts' uddeling på 1,4 mio. kr. i 2009 til projekter, formidling og internationalisering med puljen på eksempelvis billedkunstområdet under Statens Kunstråd, som i 2010 har 33 mio. kr. frie midler til rådighed.²⁰

Enkelte interessenter påpeger herudover, at Danish Crafts' bestyrelse (som uddelede de frie midler) delvist er repræsenteret ved erhvervsfolk delvist ved kunstnere, og som ikke fast udskiftes hvert tredje år. Disse interessenter frygter, at den "skæve" eller nytænkende kunst ikke støttes, og at det kun er de markedsorienterede kunstnere, der støttes.

Hos Danish Crafts er fokus netop, at man søger at guide kunstnerne hen mod et marked. Denne strategi harmonerer efter Danish Crafts' opfattelse derfor fint med en professionel bestyrelse, der består af kunstfaglige personer og personer, der repræsenterer erhvervslivet, da det samlet sikrer den bedste faglige bedømmelse af ansøgningerne.

I forlængelse af denne strategi og oplevelsen af, at de frie midler i Danish Crafts er meget få, peger de fleste interessenter og en politiker på, at der i høj grad er brug for en pendant til de frie midler i Danish Crafts. Denne pendant skal i højere grad fokusere på det eksperimenterende og det 'kunstnerstyrede', frem for Danish Crafts' mere markedsorienterede og strategiske tilgang.

Danish Crafts og DDC arbejder – ud over Danish Crafts' rolle som støtteformidlingsorgan – på flere platforme for at fremme kendskabet til dansk kunsthåndværk og design. Stort set alle interessenterne og repræsentanter for myndighederne betragter ikke Danish Crafts og DDC som en del af kunststøttesystemet – udover

²⁰ Jf. notat af 19. april 2011; Kunstrådets bevillinger og bindinger 2010.

Danish Crafts' frie midler. Flere pointerer, at Danish Crafts og DDC forfølger egne projekter og strategier, og at DDC ikke har nogen direkte forbindelse til støtte af kunstnerne.

De fleste interessenter oplever, at Danish Crafts på fin vis skaber en platform og identitet for dansk kunsthåndværk, men at institutionen langt fra repræsenterer det brede felt af kunsthåndværkere, og at institutionen kun skal ses som et supplement til støttesystemet.

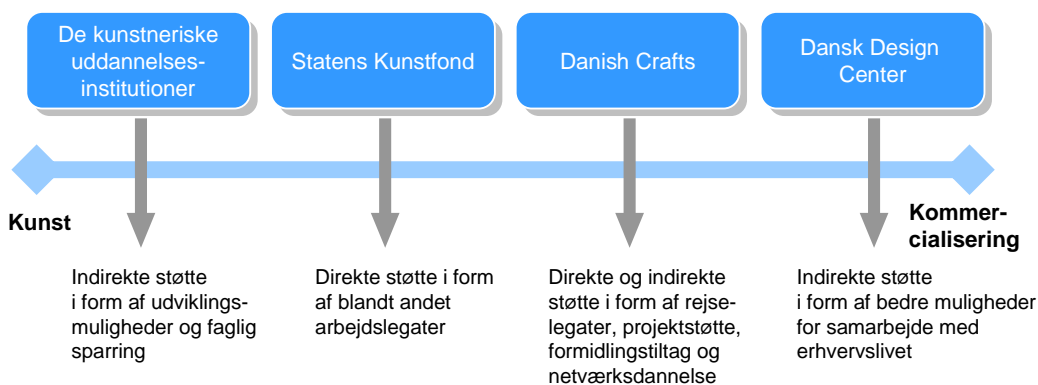
De udøvende kunstnere samt organisationer og institutioner på de to områder vurderer, at DDC hjælper branchen, men at det i langt højere grad er et erhvervscenter, og derfor ikke kan betragtes som noget, der direkte fremmer dansk design og vilkårene for de udøvende designere.

Overordnet er holdningen blandt kunstnere og de fleste institutioner og organisationer, at man ikke kan begrunde "udelukkelsen" fra Statens Kunstråd med, at områderne har disse to organer.

Hos en myndighed mener man omvendt, at man er nødt til at anskue strukturen i sin helhed – helt fra uddannelsesinstitutionsniveau til et kommercielt marked.

Både de kunstneriske uddannelsesinstitutioner, Kunstfonden, Danish Crafts og DDC bidrager på hver deres måde til at fremme kunsthåndværk og design. Denne tilgang kan illustreres med nedenstående figur. Figuren viser spændet inden for udvikling af og støtte til kunsthåndværk og design.

Figur 4.1: Spændet i støtten til fremme af kunsthåndværk og design

Denne synsvinkel uddybes:

"Det handler ikke kun om kunststøtte. Vi skal ramme designere og kunsthåndværkere i spændet mellem det offentlige og private."

Repræsentant for myndighed

4.3 Repræsentation i Statens Kunstråd

Generelt finder alle de adspurgte kunsthåndværkere og designere det meget problematisk, at de ikke er repræsenteret i Statens Kunstråd. Der er to årsager hertil.

For det første betyder "udelukkelsen" fra Statens Kunstråd, at kunsthåndværkerne reelt set kun har mulighed for at søge støtte til konkrete projekter, formidling og internationalisering i Danish Crafts. Da Danish Crafts i 2009 kun havde 1,4 mio. kr. samlet i frie midler til at støtte kunsthåndværk og design, vurderer kunsthåndværkerne, at det giver dem endog meget dårlige muligheder for at søge projektstøtte.

"Jeg har ganske enkelt ikke råd til at få prøvet mange af mine ideer af og få materialiseret værkerne."

Kunsthåndværker

For det andet oplever kunsthåndværkerne, at udelukkelsen fra Statens Kunstråd er et udtryk for den manglende anerkendelse af kunsthåndværket, som man generelt oplever i Danmark. Flere kunsthåndværkere fremhæver Sverige som et eksempel på et land, hvor kunsthåndværkere nyder meget stor anseelse og respekt. For flere kunsthåndværkere er den formelle ligestilling lige så vigtig som adgangen til flere midler.

"At vi ikke er repræsenteret i Statens Kunstråd cementerer forskellene og nedprioriteringen af kunsthåndværket. Det er skræmmende."

Kunsthåndværker

Fra det politiske niveau er holdningen, at det nuværende system ikke er fleksibelt, og at det derfor bør ses efter i sømmene – også med henblik på at vurdere, om midlerne bruges hensigtsmæssigt. Da der er relativt få kunststøttemidler til rådighed, bør man betragte kunststøtten som en anerkendelse og ikke et levebrød. Det vurderes dog oplagt, at kunsthåndværk og design indlemmes i Statens Kunstråd.

"Det er oplagt, at kunsthåndværk og design får sit eget udvalg under Kunstrådet."

Medlem af Folketingets Kulturudvalg

En repræsentant for en myndighed påpeger, at en indlemmelse i Statens Kunstråd ikke alene løser problemet. Hvis der ikke følger flere midler med til Statens Kunstråd, skal pengene tages fra de andre kunstområder, og det er ikke en optimal – ej heller realistisk – løsningsmodel, vurderes det.

"Den støttestruktur, vi har i dag, fungerer godt. Det er ikke nødvendigt, at kunsthåndværk bliver repræsenteret i Statens Kunstråd. I Danish Crafts bliver alle ansøgninger vurderet af fagfolk."

Repræsentant for institution

Et helt centralt problem for kunsthåndværkere og designere er, at der ganske enkelt ikke er tilstrækkelige midler til fordeling i Kunsthåndværk- og Designudvalget. Problemet forstærkes af, at design ikke er repræsenteret som kunstart i Statens Kunstråd og dermed ikke har adgang til frie midler herigennem. Det gør mulighederne absolut begrænsede. Dertil kommer, at der er omkring 13 faggrupper af designere, og hvis alle grupper skal have en del af kage, er der forsvindende lidt til hver gruppe.

Langt hovedparten af designerne følger sig ikke ligestillet med de kunstarter, som er repræsenteret i Statens Kunstråd. Et eksempel er, at billedkunstnere får et udstillingshonorar, når de skal udstille, mens designerne selv skal finansiere deres eventuelle udstillingsaktivitet. Hertil skal det tilføjes, at der er mulighed for at søge om støtte til udstillingsaktiviteter fra Danish Crafts' begrænsede frie midler.

Selvom de fleste designere også søger private fondsmidler, oplever man ikke, at det giver rum for kunstnerisk udvikling, fordi der her er fokus på målbare resultater, således at produktet næsten altid skal være designet på forhånd. Kunsthåndværkerne fremhæver dog støtten fra fondene mere positivt.

"Fondene spiller en meget vigtig rolle. De udgør jo den anden "halvdel" af støtten. Vi kan ikke arbejde uden fondsstøtte."

Kunsthåndværker

4.4 Projektstøtte

Som tidlige beskrevet er et af de centrale problemer både for kunsthåndværkere og designere, at de ikke har mulighed for at søge støtte til konkrete projekter eller idéer.

Statens Kunstfonds udvalg for Kunsthåndværk og Design støtter i udgangspunktet ikke enkeltprojekter. De udøvende kunstnere har derfor kun mulighed for at søge projektstøtte hos private fonde – og i meget begrænset omfang hos Danish Crafts. Danish Crafts har dog i 2010 besluttet fremover at øge deres støtte til projekter.

Flertallet af designerne vurderer, at de manglende muligheder for projektstøtte ganske enkelt resulterer i, at der ikke er lige så mange projekter, som der kunne have været, og at dette går ud over udviklingen af kunstområderne.

Som det er i dag, vurderer flere, sker nytænkningen stort set kun på designskolerne, fordi der her er frie rammer og midler til at eksperimentere. Men for designerne er det vigtigt, at det sikres, at denne nytænkning også kan fortsætte efter endt uddannelse.

"Jeg kan se på mine kolleger i andre brancher, at det er lettere for dem at søge midler andre steder. Konsekvensen for mig og mit fag er, at der simpelthen ikke er lige så mange projekter, som der kunne have været"

Designer

Konsekvensen af de utilstrækkelige muligheder for at søge projektstøtte er, ifølge organisationer og institutioner på kunsthåndværk- og designområdet, at de eksperimenterende og udviklende kunstnere flytter til udlandet. På den måde bliver dansk kunsthåndværk og design paradoksalt nok mere kendt i udlandet end i Danmark.

4.5 Tværkunstneriske initiativer

Flere kunsthåndværkere savner midler til tværkunstneriske projekter, hvor en kunsthåndværker eksempelvis arbejder sammen med en billedkunstner. Som det er nu, må nogle kunstarter "forsørge" andre, fordi billedkunstnerne eksempelvis kan søge projektmidler i Statens Kunstråd.

"Jeg har flere gange søgt Statens Kunstråd om støtte, men jeg er blevet afvist, fordi jeg er designer. Vi laver et projekt sammen med nogle billedkunstnere, og de har fået støtte fra Statens Kunstråd. De bliver nødt til at finansiere vores del af det, fordi vi ikke kan få projektstøtte. Det er et stort problem for os."

Designer

Konsekvensen af ikke at være repræsenteret i Statens Kunstråd er som beskrevet i kapitel 3, at kunsthåndværkere og designere ikke kan søge de tværgående/tværkunstneriske puljer i Statens Kunstråd.

Det opfattes som en helt åbenlys forskelsbehandling af områderne, og langt hovedparten af kunsthåndværkerne har meget svært ved at forstå, hvorfor de eksempelvis ikke er omfattet af en ordning som Huskunstnerordningen, som netop støttes med tværkunstneriske midler.

Fra politisk niveau lyder meldingen, at tanken med de tværkunstneriske midler i Statens Kunstråd netop var, at de skulle dække alle kunstarter. Derfor skaber det undren, at praksis er en anden.

Statens Kunstråd forklarer praksissen med, at man ikke har den nødvendige faglige ekspertise inden for kunsthåndværk og design til at vurdere ansøgningerne.

Blandt designerne er det en udbredt holdning, at netop tværfagligheden er meget kendetegnende for deres fag. Men netop det tværfaglige udgangspunkt gør det svært at søge kunststøtte. Designerne finder det tankevækkende, at netop en tværfaglig retning som design ikke har adgang til de tværfaglige puljer, der eksisterer i Statens Kunstråds regi.

Både det politiske niveau og flere interessenter peger på, at det nuværende kunststøttesystem ikke kan følge med i udviklingen og trends i de enkelte kunstområder, og at der ikke er plads til tværfaglighed. I sin yderste konsekvens betyder det, at den nytænkning og udvikling, som der kunne have været, ikke er til stede. Den delte mening er, at der burde være langt flere midler til tværkunstneriske formål til rådighed.

4.6 Formidling

Blandt organisationer og institutioner på kunsthåndværk- og designområdet er der enighed om, at et helt centralt problem for designere og kunsthåndværkere er, at de så at sige "falder igennem" systemet, når det gælder mulighed for at formidle områderne. Gruppen efterlyser gallerier, kunsthaller og hjælp til at udstille i udlandet.

Kunstnerne peger på, at der ikke er mulighed for kunstnerne for at søge om midler til udstillinger – ud over de meget få midler i Danish Crafts. Dette betyder, at hvis kunstnerne inviteres til at udstille på en censureret udstilling fx i udlandet, er der store omkostninger forbundet med dette. Derfor har mange ikke råd til at deltage på de udstillinger, som de bliver inviteret til, heller ikke i dansk regi af fx Danish Crafts.

De sammenligner med udlandet, hvor man flere steder har frie udstillingslokaler i regi af designernes og kunsthåndværkernes organisationer. Og de sammenligner med billedkunstnerne, der få udstillingshonorar fra Statens Kunstråd.

Interessenternes oplevelse er, at særligt unikakunsthåndværk har det svært. Man oplever et øget fokus på kommercialisering, hvorved der lægges pres på unika-kunsthåndværket, der har et meget lille marked og svært ved at finde formidlingsplatforme. Noget unikakunsthåndværk bliver siden hen sat i produktion, men der vil altid være en forudgående proces i udviklingen af et stykke kunsthåndværk, der er hele grundlaget for, at man overhovedet har noget at producere. Og det er denne forudgående proces, der har det svært, fordi der er så få støttemuligheder.

Også i den anden ende af designspektret påpeger en gruppe, at der kan være et problem. En ny "kunstart" som servicedesign – der ligger i den helt anden ende af spektret for design – har det svært inden for de givne rammer.

De manglende udstillingsplatforme – gallerier, centre, udstillingsbygninger – som man tænker organiseret af kunstnerne selv, betyder, at det er mere end almindeligt svært at slå igennem som kunsthåndværker eller designer.

Ifølge flertallet af kunsthåndværkere mangler der ganske enkelt platforme nationalt og internationalt. Konsekvensen er, at dansk kunsthåndværk ikke får den omtale, som den har fortjent, hvilket betyder, at dansk kunsthåndværk slet ikke er synligt i Danmark, og i mindre grad i udlandet, end potentialet rent faktisk er til.

"Vi mangler formidlere af faget, som ikke er Danish Crafts, nogen der orienterer sig bredere i faget nationalt og internationalt."

Kunsthåndværker

Nogle kunsthåndværkere og designere anerkender dog, at Danish Crafts kunne være den nationale og internationale platform, der efterlyses, men for at løfte opgaven, skal der tilføres flere midler.

4.7 Kunsthåndværk og design i et erhvervsmæssigt perspektiv

For de fleste designere er design både kunst og erhverv, men ikke alle synes, at det er interessant at operere med de begreber.

"For mig er det ikke interessant at diskutere, om design er kunst eller erhverv – vi arbejder tværfagligt."

Designer

De fleste af de kunsthåndværkere og designere, som vi har snakket med, forholder sig i større eller mindre grad til erhvervslivet og mulighederne for samarbejde. Nogle kunsthåndværkere har snævert fokus på kunsthåndværket som et kunstnerisk produkt, der skal udstilles og ikke sælges, men for de fleste gælder det, at kunsthåndværket eller designet er tiltænkt en aftager – eller et marked, om man vil.

Af væsentlige udfordringer i forhold til erhvervslivet nævner designerne og organisationerne/institutionerne, at det er svært at få etableret et samarbejde med en virksomhed. Desuden er virksomhederne ikke lige så risikovillige, som de var tidligere. I dag skal produktet være færdigudviklet, før man overhovedet vil overveje at sætte det i produktion.

"For 10 år siden var man som kunstner med i en udviklingsproces med virksomheden – i dag skal man levere et færdigt produkt til virksomheden."

Designer

Det betyder, at designerne selv skal finansiere "udviklingsstadiet" og selv tage ansvaret for, at et værk eller produkt kan bæres videre kommercielt. På den ene side er problemet – som designerne beskriver det – at det er mere end bare almindeligt svært at få etableret et samarbejde med en virksomhed. På den anden side er problemet, at hvis man endelig får etableret et samarbejde, vil virksomheden ikke betale for selve udviklingsarbejdet.

Danish Crafts' rolle er at understøtte og fremme den form for kunsthåndværk og design, der er tiltænkt et marked. Produkterne skal kunne sælges, sættes i produktion eller markedsorienteres på den ene eller anden måde.

Blandt kunsthåndværkerne og designerne samt hos flere af interessenterne på området er man af den opfattelse, at man politisk forsøger at trække en markeds- og erhvervstankegang ned over det kreative ved i højere grad at imødekomme erhvervsperspektivet, og i minimal grad at imødekomme det kunstneriske perspektiv i de to områder. Man ser det manifesteret i den generelle diskurs og i Danish Crafts' og især DDC's virke.

Særligt designernes organisationer giver udtryk for, at konsekvensen af dette er, at Danmark mister potentiale, fordi den kunstneriske udvikling drukner i fokus på omsætning og rentabilitet.

Selve tankegangen om, at kunst skal kunne betale sig, giver anledning til frustrationer hos både kunsthåndværkere og designere. Oplevelsen er, at den overordnede kulturpolitik, selve støttesystemet og den generelle diskurs, lægger op til, at kunsten skal give en form for afkast. Dog er der også designere, som opfatter den kommercielle del af designområdet som en helt naturlig del af deres kunstneriske virke.

"Jeg opfatter mit virke som en forretning – det er bare super svært at få til at løbe rundt. Jeg kunne godt ønske mig, at Danish Crafts var bedre til at skabe kontakter til erhvervslivet."

Designer

En enkelt interessant peger på, at det lige så meget handler om, hvordan designerne forholder sig til erhvervslivet.

"Når designerne klager over, at danske virksomheder ikke vil investere i deres produkter, er det fordi, designerne ikke har appel nok til virksomhederne – de taler ganske enkelt ikke det samme sprog."

Repræsentant for organisation

En interessant, der selv er toneangivende designer, fortæller, at hans erfaring er, at der er to spor inden for design. Der er den kommercielle del af designområdet, hvor der er mindre frirum, mindre tid, faste leverancer. Og så er der den kunstneriske del af designet, som kun kender tegner en mindre del af feltet. Her er design nyskabende, eksperimenterende, og der er mere frirum. Kort sagt: der er tale om KUNST.

”Det er utrolig vigtigt, at vi sikrer gode vilkår og rammer for begge spor. Min erfaring fra udlandet er, at design ofte starter som kunst, fx som et unikaværk tiltænkt den eksperimenterende kunstscene. Derefter fortolkes og videreudvikles konceptet eller værket i et kommercielt øjemed. Der er tale om en ”nedsivning” fra kunsten til det kommercielle – og det kan vi ikke undvære.”

Repræsentant for organisation

Flere erklærer sig enig i, at der er et stort spænd fra unika kunst til kommercialiseringen, men der er et bånd mellem de to, således at udviklingen oftest startes som kunst, som siden hen bliver en kommercialiseret praksis eller genstand. Det er derfor vigtigt, at kunststøttesystemet kan støtte op omkring dette spænd og udvikling af design.

4.8 Perspektiver for kunststøttesystemet

I nedenstående oversigt angives konkrete forslag til ændringer og nye initiativer i relation til kunststøttesystemet på baggrund af de diskussioner og samtaler, der har været med deltagerne i undersøgelsen.

Perspektiver og ønsker for ændring af kunststøtten:

- Der er bred enighed om, at Kunstfondens rolle som det organ, der giver arbejdsro til kunstnerne, er helt afgørende. Derfor skal man fastholde Statens Kunstfond og dens funktion. Der er i forlængelse heraf et ønske om, at Statens Kunstfonds Kunsthåndværk og Designudvalg bør prioritere arbejdslegater, fordi midlerne er små, og arbejdsroen er vigtig.
 - Både designere, kunsthåndværkere og deres organisationer og institutioner finder, at en indlemmelse i Statens Kunstråd ville forløse et uudløst udviklingspotentiale på områderne. De to områder ville således være berettigede til at søge om projektstøtte i Statens Kunstråd samtidig med, at områderne ville få mulighed for at søge de tværfaglige puljer på lige fod med fx billedkunstnerne.
 - Samtidig er det særligt for kunsthåndværkerne også et spørgsmål om, at man med en eventuel indlemmelse i Statens Kunstråd vil få en større anerkendelse af kunstarten og faget som helhed i kraft af den ligestilling, som man vil få med de øvrige kunstarter. Samtidig vil man som kunstart have en samfundsmæssig ”stemme” i Statens Kunstråd, fordi rådets opgave også er at skabe debat. Ved at blive en del af Statens Kunstråd vil kunsthåndværkerne blive en del af et stærkt organ, der kan skabe synlighed og anerkendelse af faget.
 - Enkelte foreslår, at man bevæger sig væk fra den tostrengede kunststøttemodel med hhv. Kunstråd og Kunstfond for at erstatte det med et fælles tværkunstnerisk panel med frie midler, der vurderer de enkelte ansøgninger ud fra en projektorienteret vinkel. Det er dog langt fra alle, der er enige i dette. Modargumentet er, at et sådant helt overordnet system vil ”udvande fagområderne”.
 - Flere peger dog på et behov for at reorganisere hele kunststøttesystemet. Samtidig er det en udbredt opfattelse, at der i disse år ikke kommer flere midler i systemet, og at man derfor er nødt til at flytte rundt på de midler, der allerede er i systemet.
 - En enkelt foreslår konkret, at man kunne overveje at etablere et tværfagligt udvalg under Statens Kunstråd, hvor der sidder repræsentanter for alle kunstarter, og hvor kunsthåndværk og design således også er repræsenteret. Det kunne indledningsvist være et forsøgsprojekt.
-

-
- I forhold til erhvervslivet efterlyser designerne, at virksomhederne skal arbejde mere sammen, og at de skal turde tage flere chancer, når de arbejder sammen med designere. Designernes vurdering er, at danske virksomheder ikke er særligt risikovillige. Derfor ville det være en stor fordel, hvis man kunne tilbyde en virksomhed et samarbejde med en designer sammen med støttemidler, så virksomhederne ikke risikerer for meget ved at satse på design. Midlerne hertil skulle komme fra DDC.
 - Flere efterlyser bedre formidlingsplatforme, såsom en kunstnerdrevet udstillingshal.
 - Konkret peger alle på et bedre samarbejde mellem såvel uddannelsesinstitutionerne, Danish Crafts, Statens Kunstfond som DDC.
-

5 DELUNDERSØGELSE PÅ ARKITEKTUOMRÅDET

Dette kapitel har som formål at beskrive de mange holdninger, vurderinger og overvejelser, som interessenterne på arkitekturområdet samt repræsentanter for myndigheder og politikere, der har deltaget i undersøgelsen, har tilkendegivet. Datagrundlaget består af et fokusgruppeinterview med otte arkitekter og et fokusgruppeinterview med fem repræsentanter for organisationer og institutioner på arkitekturområdet. Derudover er der gennemført elleve individuelle interviews med relevante aktører fra centre, myndigheder og det politiske niveau.

Et af de centrale emner, som deltagerne i undersøgelsen har peget på, er, hvor stor en del af arkitekturen der kan betegnes som kunstnerisk. Der er en fælles erkendelse af, at nogle arkitekter arbejder mere med den kunstneriske del af arkitekturen end andre. Men der er også en fælles opfattelse af, at arkitektur ikke kan sammenlignes med eksempelvis billedkunst. Argumentationerne herfor er blandt andet, at arkitektur altid vil rumme et funktionelt eller anvendelsesorienteret og teknisk element, og at arkitektur har et mere kommercielt sigte end eksempelvis et maleri. Der er dog bred enighed om, at arkitektur også rummer et kunstnerisk eller æstetisk element. Kort sagt er opfattelsen, at arkitektur ikke *kun* er kunst, men at arkitektur *også* er kunst.

5.1 Rammer for støtte

Som det fremgik af kapitel 3, er der på arkitekturområdet kun ét officielt sted at søge frie midler, og det er i Statens Kunstfond – 8,3 mio. kr. i 2009. Sammenlagt afsatte staten officielt 21,3 mio. kr. i 2009 til støtte til området. Disse midler blev kanaliseret gennem Kulturministeriet og Økonomi- og Erhvervsministeriet. Det skal nævnes, at fra 2010 bliver der kanaliseret yderligere 3,1 mio. kr. årligt fra Miljøministeriet til DAC's basisbevilling.

Hvordan interessenter og repræsentanter for myndighederne og politikere vurderer disse muligheder, fremgår af de nedenstående afsnit. Afsnittene er inddelt i centrale temaer, der er blevet identificeret under interviews og fokusgruppediskussioner, hvor støttemuligheder, behov ift. potentiale samt konsekvenser har været omdrejningspunkterne. Endelig afsluttes kapitlet med et afsnit om perspektiver, hvor interessenternes, myndighedernes repræsentanters og politikernes anbefalinger eller ønsker til ændring af støttesystemet med henblik på at fremme arkitekturen fremføres.

5.2 Mønstre i søgning om støtte

Hos de udøvende arkitekter lyder det, at flere har søgt og fået støtte, mens det for andres vedkommende ikke er en bevidst mulighed, de har overvejet. Et godt billede herpå udtales af en arkitekt ved indledningen af en fokusgruppediskussion:

"Kun nogle af os har været i berøring med støttesystemet, og i hverdagen tænker vi ikke så meget over det. Havde vi nu været forfattere, havde det set helt anderledes ud!"

Arkitekt

Der er således arkitekter, for hvem det ikke er en bevidst mulighed at søge støtte til at udøve deres virke. I undersøgelsen har det ikke været muligt at kortlægge,

hvorvidt dette er en praksis, der er en konsekvens af mange år med begrænsede eller ingen muligheder for at søge støtte til eksempelvis projekter, eller om det skyldes en selvforståelse hos arkitekterne, som ikke stemmer overens med "kunstnerbegrebet", eller om det skyldes, at arkitekturen lever fint på de markeds-vilkår, den er underlagt. Der er dog enighed om blandt arkitekterne og organisationerne på området, at de seneste års udvikling, hvor der er udbudt markant færre frie konkurrence, medfører, at det i højere grad er nødvendigt at tænke i søgning af støtte, hvis man vil sikre en fortsat kunstnerisk udvikling af arkitekturen.

"I dag vurderer man i konkurrencerne ikke så meget på det arkitektfaglige. Det er et problem. De sidste femten år har der ikke rigtig været nogen eksperimenterende konkurrencer."

Repræsentant for institution

Både de udøvende arkitekter og interessenterne tilkendegiver, at et tilsagn om støtte handler om langt mere end midlerne. Det er en anerkendelse af, at man har noget at byde på, og det virker motiverende og fungerer som et kvalitetsstempel, der giver anerkendelse på markedet.

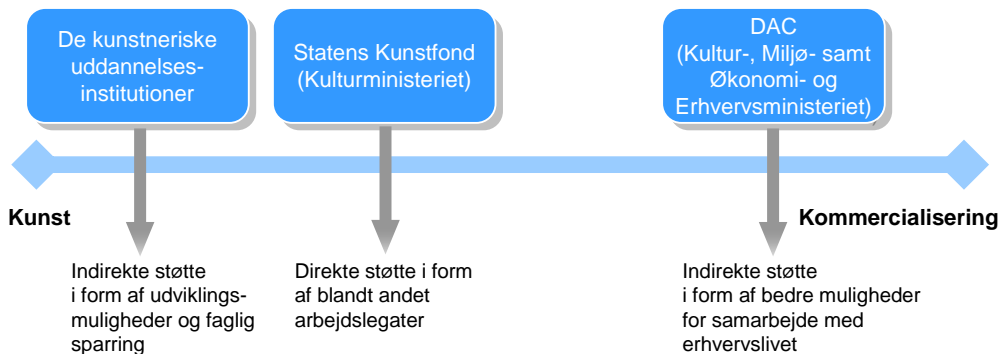
De fleste oplever dog en uigennemskuelighed i støttesystemet. Blandt andet peger enkelte på, at de ikke var bekendt med, at arkitektur ikke er omfattet af Statens Kunstråd og derfor først i undersøgelsen bliver klar over, hvorfor de har fået afslag på en tidligere ansøgning.

Andre påpeger, at uigennemskueligheden også består i, at Arkitekturudvalget delvist støtter projekter, formidling og internationalisering, hvilket kan skabe en forvirring omkring, hvad der i virkeligheden støttes i fonden. Fra Statens Kunstfonds Arkitekturudvalg lyder det, at denne "opgave" med støtte til projekter osv. egentlig er en uønsket opgave, da den tærer på udvalgets midler, som hovedsageligt er tiltænkt legater. Men opgaven kan ikke negligeres, da der ikke ydes støtte dertil andetsteds. Endelig påpeger en arkitekt, at han hørte om designpuljen, hvor der også skulle være nogle midler til fremme af arkitekturen, men han fandt aldrig ud af, hvad de var blevet brugt til, og hvem der havde administreret dem.

5.3 Støttemuligheder og sammenhæng i kunststøttesystemet

Et centralt tema har været, om der er sammenhæng i støttesystemet på arkitekturområdet. Meningerne herom er meget delte. På den ene side lyder det fra en repræsentant for en myndighed, at man bør se samlet på de indsatser, der er på arkitekturområdet. Politisk har man valgt at anskue arkitektur ud fra både en kunstnerisk og en erhvervsmæssig vinkel. Konsekvensen er, at arkitekturområdet støttes direkte i form af legater fra Statens Kunstfond og mere indirekte gennem DAC, der på forskellig vis formidler arkitektur. Der er så at sige tale om et spænd i støtten, der kan illustreres med nedenstående figur.

Figur 5.1 Spændet i støtten til arkitekturområdet set fra en myndigheds perspektiv

Denne tankegang understøttes med denne betragtning:

"Jeg tror, der er et meget godt forhold, så vi rammer alle arkitekter i den spændvidde med offentlig finansiel indsats. Så vi rammer bredere end den rene kunststøtte."

Repræsentant for Kulturministeriet

Langt de fleste er enige i, at spændet fra det kunstneriske til det kommercielle skal dækkes, og at den tværministerielle forankring (Kulturministeriet, Økonomi- og Erhvervsministeriet og fra 2010 Miljøministeriet), som denne tilgang til støtte på området har medført, er befordrende for fremme af arkitekturen.

En enkelt peger i øvrigt på, at det på den negative side også kan give et mudret billede, når der er mange aktører på området. Det har eksempelvis medført – som flere er enige i – at der er mange forskellige puljemidler, og at området kan være uigennemskueligt for selv mennesker, der arbejder kontinuerligt med det.

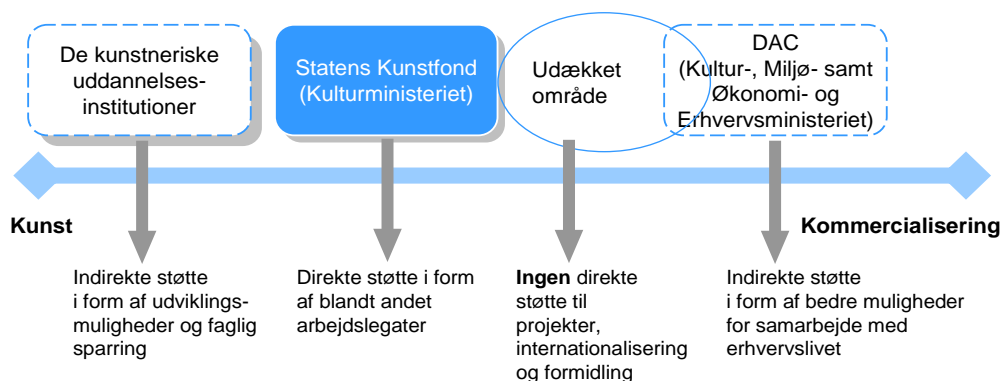
Mange argumenterer imidlertid imod opfattelsen af, at støtten i praksis dækker hele spændet. Flere repræsentanter for myndigheder samt udøvende arkitekter og interessenter på området mener ikke, at midlerne til DAC kan opfattes som en del af støttesystemet. DAC tilhører en helt anden kategori, idet der er tale om et center, der arbejder på et helt andet niveau for at fremme arkitekturen, end eksempelvis et museum eller et videnscenter gør. En politiker udtrykker det sådan:

"Centrene [eksempelvis DAC] spiller en kommunikativ rolle og udbreder viden. Det er her, projekter fremvises. Men det handler om noget andet, når vi taler om kunststøtte."

Medlem af Folketingets Kulturudvalg

Organisationer og institutioner inden for arkitektur peger derfor på, at der på arkitekturområdet kun ydes støtte fra Statens Kunstfond. Det betyder, at mange oplever, at især ideer til projekter, herunder også internationaliserings- og formidlingsprojekter, ikke bliver støttet, fordi den del af spændet ikke dækkes tilstrækkeligt. Dette er ifølge både interessenterne problematisk, idet det netop er i den kunstneriske del af arkitekturen, der skabes udvikling og fremdrift. Dette synspunkt kan illustreres som nedenstående.

Figur 5.2: Spændet i støtten til arkitekturområdet set fra interessenternes perspektiv

Dette perspektiv uddybes med følgende udtalelse:

"Talentmassen har svært ved at komme til i markedet, fordi der er en gråzone, hvor arkitekter ikke kan søge støtte til projekter – både herhjemme og internationalt. Det har en stor omkostning, at vi ikke sikrer talentpleje."

Repræsentant for institution

Fra politisk side har man en mere overordnet holdning til sammenhængen i støtte-systemet. Her er der en opfattelse af, at rammerne er meget fastlåste – og måske ineffektive – som de er i dag. Her sættes der eksempelvis spørgsmålstejn ved, om det tostrengede system fungerer hensigtsmæssigt, og om en ordning som eksempelvis de livsvarige ydelser hellere skal erstattes af en støtte målrettet vækstlaget. Det handler ikke nødvendigvis kun om beløbenes størrelse, men lige så meget om signalværdien i kunststøtten, er vurderingen.

Myndigheder og interessenter har i forlængelse heraf peget på manglen af en overordnet strategi for uddeling af støttemidler for arkitekturområdet. Der søges en vision for arkitekturen i Danmark, som skal kunne afspejles i de enkelte støtteorganer, og som vil fordrer, at arkitekturen varetages seriøst politisk.

5.4 Repræsentation i Statens Kunstråd

Hvorfor er arkitekturen ikke repræsenteret i Statens Kunstråd, når den er repræsenteret i Statens Kunstfond? Spørgsmålet har været stillet til alle myndighedsrepræsentanter og politikere, der her deltaget i undersøgelsen. Ingen har kunnet give et faktuel svar. Langt de fleste peger på historiske årsager til, at strukturen ser ud, som den gør i dag. Ved reformen i 2003 slog man en række råd og nævn sammen til Statens Kunstråd, og da arkitektur ikke var repræsenteret i disse råd og nævn, blev arkitektur heller ikke en del af det nye Kunstråd – til trods for, at arkitektur er repræsenteret i Statens Kunstfond og dermed betragtes som en kunstart på lige fod med de øvrige. Nogle peger mere holdningsbaseret på, at man ved reformen havde for travlt og "glemte" arkitekturen. Andre vurderer, at man i stedet prioriterede at støtte området via DAC og dermed satse på broen mellem kulturen og erhvervet.

At arkitekturen ikke er repræsenteret i Statens Kunstråd understreges i en samarbejdsaftale mellem Statens Kunstråd og Statens Kunstfond, hvor det som tidligere nævnt fremgår, at der ikke er nogen overlappingsproblematik mellem de to orga-

ner i forhold til arkitektur, fordi arkitekturen ikke er en del af Statens Kunstråds virkeområde. Dette medfører blandt andet, at den tværkunstneriske støtte og de tværkunstneriske initiativer, som alle deltagere i undersøgelsen har påpeget vigtigheden af med henblik på at fremme arkitekturen, ikke omfatter arkitekturen, fordi dette felt bliver administreret af Statens Kunstråd.

Det har ved flere lejligheder været drøftet i både Statens Kunstfond og Statens Kunstråd, om det er hensynsmæssigt og politisk tilsigtet, at arkitekturen ikke skal være del af de tværkunstneriske støttemuligheder. Der er intet til hinder i loven for, at de tværkunstneriske puljer og initiativer også favner arkitekturen, men interessenterne oplever det således, at de fire kunstfaglige udvalg i Statens Kunstråd har modsat sig dette med henvisning til, at der ikke findes arkitektfaglig ekspertise til at behandle og vurdere ansøgninger.

Senest har det været debatteret, om Huskunstnerordningen fremover skulle omfatte eksempelvis arkitekturen, men dette var der imidlertid ikke opbakning til i Statens Kunstråd. Under et interview med en politiker har vi fremlagt denne seneste sag. Reaktionen herpå var, at man ikke var informeret herom, og at det bestemt ikke var hensigten, at nogle kunstarter skulle ekskluderes fra ordningen, da man valgte at placere administrationen af ordningen i Statens Kunstråd.

Flere deltagere i undersøgelsen peger på, at det er problematisk, at arkitekturen ikke får en stemme, når Statens Kunstråd som en del af den officielle hovedopgave skal rådgive og bistå offentlige myndigheder i sager inden for rådets virkeområde, jf. afsnit 3.2.

"Hvis vi var med i Statens Kunstråd, ville vi også blive hørt. De bliver hørt i mangt og meget, så det er vigtigt at få et 'say' der og politisk bevågenhed. Vi har brug for at gøre arkitekturen synlig politisk."

Repræsentant for organisation

Flere andre synes dog at anse dette for at være deres opgave. Akademirådet oplyser, at rådet virker som statens rådgiver i kunstneriske spørgsmål, jf. bekendtgørelse om Akademirådets opgaver.

Også DAC vurderer sammen med andre interessenter, at DAC varetager denne opgave. Ekspliciteringen er imidlertid lidt anderledes i DAC's mål: DAC vil være den mest troværdige leverandør af arkitekturformidling og viden om bæredygtig arkitektur, byggeri og byudvikling til folketing, regering, ministerier, kommuner, byggeriets parter og pressen.

De fleste deltagere i undersøgelsen argumenterer for, at arkitekturen bør være repræsenteret i Statens Kunstråd. Ud over de ovennævnte begrundelser herfor, har det lydt fra flere myndigheder, at det vil være logisk og hensigtsmæssigt at etablere en reel tostrengt støttestruktur, hvor Statens Kunstråd og Statens Kunstfond repræsenterer de samme kunstarter – både hvad angår midler, struktur og faglig ekspertise. Omvendt er alle meget bevidste om, at alle miljøer kæmper hårdt for egne interesser, og at det gør det meget svært at ændre på historisk betingede strukturer. En interessent på området opfordrer imidlertid alle aktører inden for arkitekturen til at arbejde for indlemmelse i Statens Kunstråd:

"Vi har en tradition for arkitektur, som skal videreføres. Det handler om strategier, holdninger og værdier. Vi har selv et ansvar for at sætte arkitekturen på dagsordenen og for at komme med i Statens Kunstråd."

Repræsentant for privat fond

5.5 Projektstøtte

Fælles peger alle interessenterne på arkitekturområdet på, at der er behov for at støtte det eksperimenterende. Kunstnerisk udvikling kommer af det kunstneriske eksperimenterende, og det er ved at forfølge og støtte de eksperimenterende tanker og projekter, der spirer frem inden for dansk arkitektur, at arkitekturen udvikles og fremmes. En arkitekt udtrykker det sådan:

"Vi mangler støtte til det, der ikke efterspørges, og det, der sprænger rammerne."

Arkitekt

Det handler derfor ifølge arkitekterne om at skabe en mulighed for at støtte disse eksperimenterende projekter, der ifølge interessenterne ofte ses hos vækstlaget.

Det er netop ved at støtte denne kunstneriske udvikling og de eksperimenterende projekter, at morgendagens arkitektur skabes. Det er det, som kan bringe dansk arkitektur i front og gøre, at Danmark også kan markere sig internationalt på arkitekturscenen. Det er denne udvikling, der skal sikre og øge fagets omsætning i fremtiden, og som en interessant udtrykker det:

"Staten vil også opleve, at pengene kommer igen, hvis man tør satse på det eksperimenterende."

Repræsentant for institution

En interessant foreslår, at Statens Kunstfonds Arkitekturudvalg i højere grad styrer og definerer det eksperimenterende. Eksempelvis ved at definere temaer, som kunstnerisk er på forkant, og derudfra sætter rammer for legatsøgningen, således at de i langt højere grad er styrende for udviklingen. En del mener dog, at der netop ikke skal være rammer, og at det eksperimenterende i langt højere grad skal komme fra arkitekterne selv – og fra vækstlaget i særdeleshed.

5.6 Tværkunstneriske initiativer

Samtlige interessenter på arkitekturområdet har peget på, at der er behov for at støtte tværkunstneriske og -faglige projekter – i det brede spænd fra værker, over formidling og til internationalisering. Arkitekturen er ifølge interessenterne en disciplin, som i høj grad udføres og udvikles i dialog med andre kunstneriske og faglige discipliner. Dette skal kunne afspejles i kunststøtten.

"Tværfaglighed er kendetegnende for arkitekturen, hvordan imødekommes det? Kun Statens Kunstråd støtter tværfaglige projekter, resten er kassetækning"

Arkitekt

Flere efterlyser i forlængelse heraf, at kunststøttesystemet burde have en ramme, der muliggjorde, at en projektansøgning om støtte bliver vurderet på projektets egne præmisser og dets udviklingspotentiale, frem for at man kigger på, hvilken eller hvilke kunstarter der er repræsenteret heri.

Et af de helt centrale punkter for denne diskussion omkring tværkunstnerisk støtte er, at arkitekturen slet ikke har nogen adgang til at søge støtte til tværkunstneriske projekter, som det også fremgår af kapitel 3, tabel 5.1. Alle er enige om, at det er meget udviklende for arkitekturen, hvis der arbejdes på tværs med andre kunstarter og erhverv. En politiker peger her på, at kulturinstitutionerne er blevet bedre til at tænke tværkunstnerisk og nå ud til publikum. Dette er der dog kun ringe mulighed for i kunststøttesystemet, og slet ingen, hvis man som arkitekturen ikke er repræsenteret i Statens Kunstråd.

En repræsentant for de administrerede myndigheder påpeger, at kunststøtten generelt har alt for mange midler, der er fastlåst til udvalgte kunstarter. Vedkommende efterlyser et system, der i langt højere grad muliggør tværkunstneriske tildelinger.

”Vi har været kritiske over for Statens Kunstråds struktur, men vores ærinde er også at skabe debat om det samlede kunststøttesystem. For eksempel er det i dag meget svært at støtte tværkunstneriske tiltag.”

Repræsentant for støtteorgan

5.7 Kunststøttens rummelighed i forhold til arkitekturens udvikling

Som beskrevet i afsnit 3.3 modtager Statens Kunstfond mange ansøgninger om støtte til projekter, internationalisering og formidling. Nogle af disse bliver imødekommet, fordi Statens Kunstfonds Arkitekturudvalg ikke ser andre støttemuligheder for ansøgerne.

Samtidig oplever udvalget, at ansøgningerne bliver stadig større og mere komplekse – både hvad angår økonomien, flere samarbejdende parter, tværkunstneriske dimensioner samt nye og innovative formidlingsformer.

I og med at ansøgningerne og dermed også ideerne bliver mere omfangsrige og komplekse, peger både arkitekter og andre interessenter på området på, at støttebeløbene også bør følge med denne udvikling. Det uddybes med, at man skal passe på med ikke at dele midlerne op i for små puljer og uddelinger, da arkitektur er et område, hvor man ofte arbejder med store og omkostningstunge værker, og samtidig arbejdes der ofte i store konsortier med mange mennesker, fagligheder og kunstarter involveret.

I forlængelse heraf peges der naturligt på, at der på arkitekturområdet i offentligt regi kun er mulighed for at søge midler til arbejdslegater og -stipendier samt rejselegater i Statens Kunstfond. Arkitekturudvalget har lovgivningsmæssigt mulighed for at støtte projektering, men i praksis vil finansieringen af et enkelt bygningsværk tømme udvalget fuldstændigt for midler. Derfor støtter Arkitekturudvalget projekter, der skal udvikle arkitekturen, men det er ikke muligt at støtte store projekter, hvor arkitekterne kan afprøve deres kunstneriske ideer i praksis. Det anerkendes, at arkitekturen spænder bredt, og at nogle arkitekter derfor arbejder primært med frie tankers udvikling, mens andre er meget mere praksisorienterede. Det er således vigtigt, at kunststøtten også kan favne dette spænd – såvel legater som projektstøtte.

Institutionerne og en repræsentant for en myndighed peger på, at man i støttesystemet er låst fast i et klassisk værkbegreb, således at der skelnes mellem kunstnerisk udvikling (tanker) og værker ("mursten"). Det afspejler ikke den virkelighed,

som arkitekterne arbejder i, og det er slet ikke befordrende for fremme af arkitekturen. En udtrykker det således.

"Arkitekturen mangler et rum for at udvikle sig, det vil sige støttemuligheder, der ikke skelner mellem tanker og mursten, men ser på projektet og dets udviklingsperspektiv i sig selv."

Repræsentant for institution

Især organisationerne på området peger på, at denne udvikling tidligere lå i arkitektkonkurrencerne, hvor der var rum for udvikling, og hvor man vurderede projekterne på det arkitektfaglige. Sådan er det ikke i dag, påpeger de. En går så vidt som til at sige, at det offentlige byggeri, der projekteres i dag, kan trykkes ud af en tube mayonnaise – det er ren masseproduktion og kvadratmeterpriser, der tæller.

Andre har en helt modsat holdning og mener, at der udvikles meget gennem dansk byggeri i disse år, og at faget har meget gode vilkår på ren markedsbasis. En interessant mener ligefrem, at offentlig konkurrence og globalisering netop er årsagen til udviklingen i dansk arkitektur i disse år. Alle er dog enige om, at for at opnå en international position for dansk arkitektur, må der fortsat sættes højt og intensivt.

5.8 Frie eller bundne midler

Bør staten overhovedet uddele frie midler med henblik på fremme af arkitekturen?

Ja, mener næsten alle, fordi det netop er nødvendigt at støtte den kunstneriske udvikling, der opstår hos de udøvende arkitekter, og som kan sikre, at dansk arkitektur (for)bliver førende i verden. Og fordi man ikke altid kan forudsige, hvilken vej kunsten går og fremelske det banebrydende ved at lægge planer herfor. En sætter emnet helt på spidsen:

"Man kan ikke have et velfungerende kunststøttesystem uden frie midler."

Repræsentant for myndighed

En interessant mener dog kontroversielt, at staten slet ikke skal anvende nogen midler til kunststøtte, men hellere anvende midlerne til uddannelse og forskning inden for arkitekturen. Argumenterne herfor er to. For det første er midlerne så små (knap 10 mio. kr. i 2009), at det ikke kan rykke noget for arkitekturen, der er et område med meget omkostningstunge projekter. For det andet fordi statens støttesystem ikke har fulgt med udviklingen inden for arkitekturen og derfor ikke kan rumme den nytænkning, som de projekter, der kan udvikle arkitekturen, vil repræsentere – her nævnes eksempelvis det tværkunstneriske og spændet mellem det kunstneriske og det anvendelsesorienterede. Kunststøttesystemet virker derfor konserverende. De fleste andre fremhæver, at netop disse faktorer i det nuværende støttesystem bør ændres, således at det kan favne nutidens krav for fremme af arkitekturen.

Omvendt anerkender alle også det arbejde, som DAC gør for at fremme dansk arkitektur. Interessenterne dog med det forbehold, at de ikke anser DAC for at udvikle arkitekturen, men at DAC formidler arkitekturen meget godt og rammesættende både i Danmark og internationalt.

Som tidligere nævnt opfatter de fleste interessenter, myndigheder og politikere imidlertid ikke DAC som en del af kunststøttesystemet. Alle er dog enige om, at DAC, og dermed de bundne midler deri, udgør et væsentligt supplement til støtte-systemet. Ydermere påpeges det, at netop ved at tilføre midler til DAC, er der mulighed for at "få mere ud af" midlerne, idet flere ministerier, Realdania, andre private fonde og det private erhvervsliv supplerer de midler, der kanaliseres af eksempelvis Kulturministeriet til DAC. Nogle fremhæver herudover, at de bundne midler til eksempelvis DAC også er demokratisk besluttede midler, idet de er politisk bestemte. Andre påpeger dog, at midlerne ikke er demokratisk administreret, og at de ikke er individuelt rettede, idet de skal indgå i en bredere strategi, som DAC forfølger.

Et udviklingspotentiale, der peges på, er et nærmere samarbejde mellem DAC og Statens Kunstfond, hvor man eksempelvis lægger en strategi for et fast, længerevarende samarbejde. Herunder foreslås der også, at staten binder en større og mere synlig pulje af midler til fast støtte af Arkitekturbiennealen i Venedig.

5.9 Perspektiver for kunststøttesystemet

I nedenstående oversigt angives konkrete forslag til ændringer og nye initiativer i relation til kunststøttesystemet på baggrund af de diskussioner og samtaler, der har været med deltagerne i undersøgelsen.

Perspektiver eller ønsker for ændring af kunststøtten:

- Organisationer og institutioner på området og arkitekterne efterlyser midler, der uddeles gennem åbne konkurrencer for innovative projekter – og gerne tværfaglige. Dette foreslås på baggrund af, at antallet af åbne konkurrencer på arkitektområdet har været stødt faldende de seneste år. Administrationen af sådanne konkurrencer om støtte midler til projektering ville passe fint ind i Statens Kunstråds virke, påpeges det.
 - Enkelte repræsentanter for myndighederne og interessenterne ønsker mere "af-individualiseret" kunststøtte. Argumentet er, at arkitekter sjældent arbejder alene, men i større konstellationer med andre arkitekter, andre kunstnere og/eller andre fagligheder. De peger herunder på ønsket om, at Statens Kunstfonds Arkitekturudvalg bør lægge vægt på at støtte ydelser til kunstnere, der arbejder i større sammenhænge. Derfor bør støtten rette sig mod enkeltprojekter fremfor enkeltkunstnere.
 - Flere nævner, at EU har afsat nogle store puljer til fremme af de kulturelle og kreative industriens potentiale i EU. Disse er imidlertid for store og ressourcekrævende administrativt at søge for enkelte eller samarbejdende arkitekter, men det kunne være puljer, der kunne søges på nationalt niveau. Eksempelvis med Kulturministeriets uddannelsesinstitutioner som administrerende myndighed.
 - Med henblik på at fremme formidling af arkitekturen foreslår flere at knytte et overskueligt, men ikke uvæsentligt formidlingskrav til de midler, kunstnerne får tildelt fra Statens Kunstfond. Denne formidling vil skulle offentliggøres i et forum under Statens Kunstfond. Dette vil dog kræve en langt større ressourcemæssig indsats fra Statens Kunstfond, end der pt. er mulighed for. Under alle omstændigheder vil et sådan initiativ ikke kunne dække det store formidlingsbehov, der er behov for til at fremme af arkitekturen. Samtidig peges der også på, at det for nogle kunstnere vil virke fremmede på deres arbejde, at de ved, at de har et decideret afrapporteringskrav.
-

-
- Et andet forslag, som har været bragt op flere gange, og som handler mere om indirekte støtte til arkitekturen, er, at staten bør sætte en vis procentdel af til arkitektonisk eller kunstnerisk udvikling, når der bygges offentligt byggeri. Forslaget tænkes sammenlignet med – og stå ved siden af – de 1,5 %, som pt. bliver afsat til kunstnerisk udsmykning i offentligt byggeri.
-

6 SAMMENFATTENDE ANALYSE AF KONSEKVENSER OG PERSPEKTIVER I DE GIVNE STATSLIGE STØTTEORDNINGER FOR ARKITEKTUR, KUNSTHÅNDVÆRK OG DESIGN

Dette kapitel har som formål at fremlægge en sammenfattende analyse af de givne støtteordninger for dansk kunsthåndværk, design og arkitektur. Undersøgelsen har ikke til formål at komme med konkrete anbefalinger eller færdige løsningsmodeller. Derimod har undersøgelsen til hensigt at danne grundlag for en kvalificeret dialog om, hvordan man bedst understøtter og fremmer de tre kunstområder arkitektur, kunsthåndværk og design.

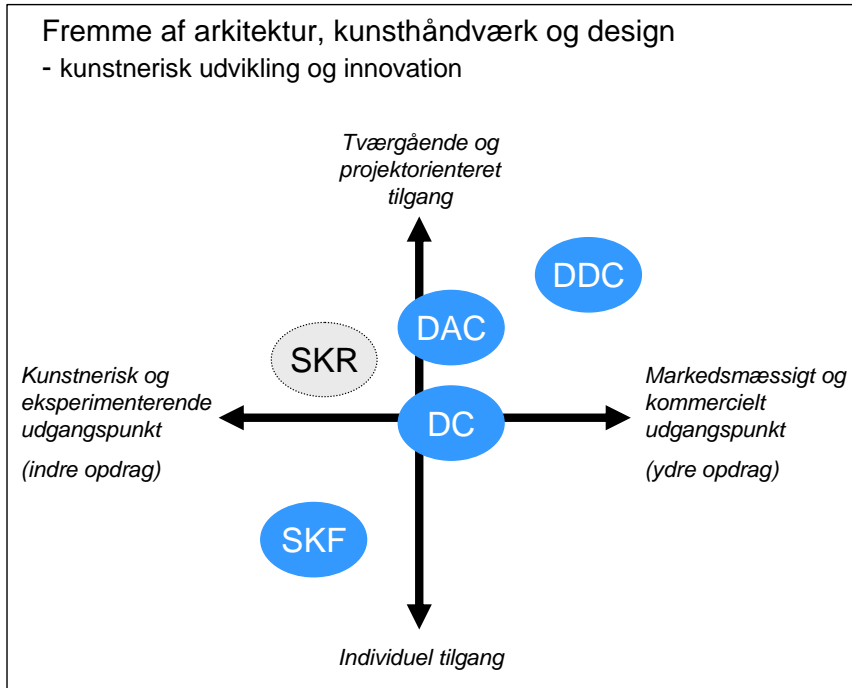
Analysen er bygget op omkring en analysemodel, som illustrerer to spænd i vurderingen af, hvilke vilkår og rammer der vurderes at fremme kunstnerisk udvikling og innovation bedst. Heri er også den nuværende støttestruktur beskrevet. Inden for de to spænd beskrives en række væsentlige faktorer for fremme af arkitektur, kunsthåndværk og design, som er indkredset i undersøgelsen. Her beskrives også eventuelle konsekvenser af, at de nuværende støtteordninger ikke modsvarer disse faktorer. Dette danner endeligt grundlag for en perspektivering af de nuværende kunststøtteordninger.

I perspektiveringen anlægges to forskellige tilgange til en fremadrettet diskussion om kunststøtteordningerne generelt og de tre relevante kunstområder i særdeleshed. Den ene tilgang tager udgangspunkt i den nuværende kunststøtte og fremsætter perspektiver for en justering eller revidering af strukturen og indholdet. Den anden tilgang tager udgangspunkt i, at man gentænker kunststøtten og lader alle muligheder for en ny strukturering og et nyt indhold stå helt åbne.

6.1 Analysemodel for vurdering af fremme af kunstnerisk udvikling og innovation

Ud fra de interviewede politikere, myndigheder, interessenter og udøvende kunstnere i undersøgelsen er der identificeret to spænd i vurderingen af, hvordan kunstnerisk udvikling og innovation bedst fremmes. I nedenstående analysemodel kan vi illustrere de to spænd ved hjælp af et koordinatsystem med fire poler. De to af polerne repræsenterer hhv. et kunstnerisk/eksperimenterende udgangspunkt og et markedsmæssigt/kommercielt udgangspunkt, de to øvrige poler repræsenterer hhv. en tværgående/projektorienteret tilgang og en individuel tilgang.

Figur 6.1: Fremme af arkitektur, kunsthåndværk og design set i et kunstnerisk udviklingsperspektiv

* SKR = Statens Kunstråd, SKF = Statens Kunstfond og DC = Danish Crafts

I dette koordinatsystem har vi indplaceret de relevante organer, centre og institutioner, der på den ene eller anden måde relaterer sig til denne diskussion.

Som det fremgår af illustrationen, er der et horisontalt spænd mellem på den ene side en opfattelse af, at kunstnerisk udvikling og innovation fordrer frirum fra eksterne krav – man taler om et "indre opdrag" – til på den anden side en vurdering af, at kunstnerisk udvikling sker i samspil med et marked, der efterspørger et bestemt produkt eller en bestemt ydelse ("ydre opdrag").

I det vertikale spænd afspejles på den ene side en holdning om, at kunstnerisk udvikling og fornyelse især er knyttet til udvikling af den enkelte kunstner og især den enkelte kunstner (specialisten). Den modsatte side repræsenterer holdninger, der afspejler en mere tværgående og projektorienteret tilgang, hvor den bedste og mest relevante måde at skabe udvikling og fornyelse på er, at folk fra forskellige kunstarter inddrages med henblik på at løfte en opgave eller udvikling.

I disse to spænd placerer Statens Kunstfond sig – i forhold til de tre behandlede kunstarter – i det nederste felt til venstre. Man støtter den individuelle og kunstnerisk eksperimenterende del af spektret ud fra den holdning, at det har en grundlæggende betydning for den kunstneriske udvikling at kunne arbejde med det, som omverdenen ikke umiddelbart kan se værdien af på kort sigt. Kunstneren får med midler fra dette organ tid og rum til at udvikle og nytænke. Det handler ikke nødvendigvis kun om beløbenes størrelse (de er ofte små), men lige så meget om signalværdien i kunststøtten.

DAC og især DDC ser sig kun indirekte eller slet ikke som en del af kunststøtten, hvorimod Danish Crafts ser sig selv som en vigtig spiller heri. Udover det formelle tostrengede kunststøttesystem spiller de tre fagcentre en rolle i forhold til at fremme hhv. arkitektur, kunsthåndværk og design, men de placerer sig alle i større eller mindre grad i den tværgående/projekt-orienterede tilgang og kommercielle markedsorienterede del af spektret, hvor især DAC og DDC har mere fokus på erhverv end på kunst.

Danish Crafts fokuserer på "modning" af kunsthåndværk til et marked, og DAC fokuserer på samspillet mellem arkitektur og et tværfagligt, kommercielt marked. DDC har valgt at placere sig i en yderposition, hvor man i højere grad arbejder som et erhvervscenter med fokus på at modne virksomheder til at indtænke design i deres virke. Dette har placeret DDC uden for kunsternes bevidsthed med en henvisning til, at designbegrebet de senere år er blevet så bredt, at det nu også omfatter immaterielle former for design (f.eks. design og styring af processer), som ligger meget langt fra den kunstneriske forståelse af designbegrebet.

DAC, DDC og Danish Crafts løfter dog alle en opgave, som ligger i feltet mellem den rene kunststøtte og de rene markedsmekanismer. Denne placering er dermed et supplement til kunststøtten.

6.2 Væsentlige faktorer og konsekvenser for fremme af arkitektur, kunsthåndværk og design

Inden for det overordnede billede af de to spænd (figur 6.1), er der fra de interviewede politikere, myndigheder, interessenter og udøvende kunstnere blevet peget på en række konkrete faktorer, som er centrale for at fremme betingelserne for dansk arkitektur, kunsthåndværk og design. De gennemgående faktorer er:

- Behov for en gennemsigtig og sammenhængende støttestruktur
- Behov for gode rammer til at udøve sit kunstneriske virke, herunder adgang til frie midler
- Mulighed for tværkunstnerisk og tværfagligt samarbejde
- Politisk og samfundsmæssig anerkendelse og synlighed
- Bedre muligheder for samarbejde med erhvervslivet
- Gode formidlingsplatforme – såvel i dansk som internationalt perspektiv.

Den overordnede karakteristik, som aktørerne giver af det nuværende kunststøttesystem inden for arkitektur, kunsthåndværk og design, er, at det i ringe grad matcher disse faktorer.

Behov for en gennemsigtig og sammenhængende støttestruktur

Det overordnede billede af den nuværende kunststøttestruktur på områderne er, at det er et uigennemskueligt system, der bærer præg af ikke at være sammen tænkt. Der er både små og store puljer, løsevne initiativer og flere forskellige indgange til kunststøtten. Herudover er kunststøttestrukturen bygget op omkring små knopskydninger af udvalg, institutioner og puljer, og sammenhængen i de enkelte organer og disses sammensætning synes ikke indlysende. Langt hovedparten af de adspurgte aktører inden for systemet har heller ikke været i stand til at give en anden forklaring på støttestrukturen, end at den er historisk betinget. I forhold til analysemodellen synes det ikke gennemtænkt, hvor og med hvilke indsatser man ønsker at placere støtten.

Konsekvenserne af en uigennemskuelig kunststøttestruktur er, at de fleste oplever, at det er meget svært at gennemskue det samlede felt af støttemuligheder. Blandt andet bidrager det til uoverskueligheden, at kunstnerne skal henvende sig forskellige steder, alt efter om man ønsker at søge støtte til kunstnerisk skabende virke, til projekter, internationalisering eller formidling.

En anden konsekvens er, at ingen synes at have et samlet overblik over, hvordan de enkelte organer i det trestrengede kunststøttesystem samt institutioner og puljer fremmer de enkelte kunstarter. Der er så at sige ikke noget klart og gennemsigtigt billede af, hvordan de enkelte organer, institutioner, centre og puljer spiller sammen om at fremme kunsten.

Behov for gode rammer til at udøve sit kunstneriske virke, herunder adgang til frie midler

Hovedparten af aktørerne lægger stor vægt på, at udviklingen af kunsten sker i de eksperimenterende projekter, hvor man ikke umiddelbart kan se værdien af en kunstnerisk indsats på kort sigt. Der mangler i dag adgang til frie midler, der kan støtte projekter og formidling (i form af bøger, udstillinger og kampagner, web mv.) nationalt og internationalt, som ikke nødvendigvis skal kunne vise en "tilbagebetalingsplan" på kort sigt, men som sikrer kunstnerne tid og rum for kunstnerisk udvikling.

Ifølge dette standpunkt bliver konsekvensen af manglende frie midler, at udviklingen af arkitektur, kunsthåndværk og design på langt sigt ikke løftes, og at konsolideringen af disse kunstområders vigtighed for samfundet ikke fremhæves. Danmark risikerer hermed at miste sin position internationalt på disse kunstområder. Herudover kan konsekvensen være, at der er et uforløst potentiale – især i vækstlaget – inden for kunstarterne, idet der ikke sikres en talentpleje og opbakning af de eksperimenterende tiltag på områderne.

Mulighed for tværkunstnerisk og tværfagligt samarbejde

I dag er der ingen mulighed for at søge støtte til tværkunstneriske og tværfaglige samarbejder i kunststøttesystemet for arkitekter, kunsthåndværkere og designere, jf. figur 6.1 (øverste venstre halvdel). Dette til trods for, at samtlige aktører peger på, at den væsentligste udvikling af kunstarterne sker i grænsefladerne mellem kunstarterne eller i tværkunstneriske konstellationer. Der peges på, at kassetænkningen i statens støttesystem ikke afspejler den verden, som kunstnerne og kunsten lever i, og at rammerne er for fastlåste.

Konsekvensen heraf er, at mange kunstnere har svært ved at "finde" sig selv i den opdeling, der eksisterer i dag. Som en anden konsekvens fremhæves det, at der spildes et stort potentiale ved, at kunstnerne ikke har mulighed for at indgå i eksperimenterende tværkunstneriske samarbejder, der ikke kan finansieres på anden vis end på markedsvilkår. Det betyder, at man i Danmark ikke får det optimale ud af de midler, der tilføres kunststøttesystemet, fordi systemet ikke kan rumme den udvikling, som er nødvendig for at have en kunstnerisk førerposition internationalt set.

Politisk og samfundsmæssig anerkendelse og synlighed

Stort set alle aktørerne står uforstående overfor, hvorfor arkitektur, kunsthåndværk og design ikke er med i Statens Kunstråd. Dette opleves som en ekskludering af kunstarterne og som mangel på ligestilling. Samtidig medfører det en manglende

politisk bevågenhed, da kunstarterne ikke er repræsenterede i det formelle rådgivende organ for politikere og myndigheder i kunstspørgsmål. Derfor oplever aktørerne, at områderne i høj grad savner politisk og samfundsmæssig anerkendelse og synlighed. Det vækker undren hos flere aktører, at arkitektur, kunsthåndværk og design ikke nyder større anerkendelse i samfundet og hos politikerne, når man tænker på kunstarternes anvendelsesorienterede element, og at mange mennesker dagligt er i direkte berøring med og får værdi af kunstarterne.

En mulig konsekvens af den manglende anerkendelse og synlighed kan endelig være, at den danske befolkning ikke kræver kvalitet og ikke sætter den kunstneriske overlægget højt, når det gælder kunsthåndværk, arkitektur og design.

Bedre muligheder for samarbejde med erhvervslivet

Arkitektur, design og kunsthåndværk har en helt naturlig relation til erhvervslivet, da alle tre kunstarter som ovenfor nævnt også rummer anvendelsesorienterede og kommercielle elementer. Det er hovedparten af aktørerne enige i. Det er dog som tidligere beskrevet ikke alle udøvende kunstnere, der synes, det er relevant at beskæftige sig med den mere erhvervsmæssige vinkel, hvis det ikke er tanken, at det værket skal sættes i produktion.

DAC, DDC og Danish Crafts arbejder på forskellig vis for at binde kunstarterne sammen med erhvervslivet. Blandt aktørerne opleves det dog, at der i højere grad er behov for at sammentænke kunststøtten og erhvervslivet. Det opleves, at markedet hverken kan eller vil tage ansvar for, at der skabes det nødvendige rum til kunstnerisk udvikling.

Konsekvenserne er ifølge interessenterne, at hvis hverken det offentlige kunststøttesystem eller de private virksomheder kan finansiere kunstneriske udviklingsprojekter, så vil denne udvikling naturligvis bremses.

Gode formidlingsplatforme – såvel i dansk som internationalt perspektiv

Som en central udfordring for de tre kunstarter peger aktørerne, dog især kunsthåndværk, på de utilstrækkelige formidlingsmuligheder. Konkret efterspørger kunsthåndværkere og designere udstillingsplatforme. Det er ofte dyrt at udstille, og selvom der er mulighed for at søge udstillingsstøtte i eksempelvis Danish Crafts, så er en udstilling for en kunsthåndværker ofte forbundet med store økonomiske omkostninger.

Hvis kunstneren af økonomiske årsager ikke har mulighed for at være med på udstillinger i ind- og udland, reducerer det selvsagt mulighederne for promovning af kunsten, og sandsynligheden for at kunne afsætte produkter på et marked mindskes, og dermed kunstnerens mulighed for at klare sig selv på mere kommercielle vilkår.

Opsummerende fremstår et billede af, at kunststøttestrukturen i dag på flere punkter ikke er tidssvarende og matchende de faktorer, som bidrager til den kunstneriske udvikling og fremme af arkitektur, kunsthåndværk og design.

6.3 Perspektiver med udgangspunkt i den nuværende kunststøttestruktur

Som nævnt i indledningen til dette kapitel er det vores vurdering, at man med fordel kan anlægge to forskellige vinkler på perspektivering. Denne del af perspektiveringen tager udgangspunkt i de konkrete forslag, idéer og tanker, som under-

søgelsens respondenter giver udtryk for i forhold til at forbedre det nuværende kunststøttesystem inden for de eksisterende rammer.

Vi vurderer, at de mest fremherskende forslag (både direkte og indirekte) til forbedringer af det nuværende system er som følger:

→ Arkitektur, kunsthåndværk og design ønsker at få deres egne udvalg i Statens Kunstråd ud fra følgende betragtninger:

- Der skal være sammenhæng og logik i systemet
- Arkitektur, kunsthåndværk og design skal have politisk og samfundsmæssig anerkendelse og synlighed
- De tre kunstarter skal ligestilles med de øvrige kunstarter
- Der skal være bedre muligheder for at søge projektstøtte, støtte til formidling og internationalisering
- Der skal være bedre muligheder for at søge støtte til tværkunstneriske projekter.

→ Samlet set skal områderne have tilført flere midler, fordi det nuværende niveau for støtte ikke matcher det potentiale, som dansk arkitektur, kunsthåndværk og design rummer.

→ En samlet strategi for de tre kunstområder, der omfatter en vision for udviklingen af de tre områder og en strategi for, hvordan disse visioner udfoldes. Strategien skal også omhandle retningslinjer for, hvordan de forskellige organer på området arbejder sammen (Statens Kunstfond, DAC, DDC og Danish Crafts).

→ Korterevarende initiativer og puljer (eksempelvis Designpuljen) skal erstattes til fordel for flere frie midler til kunstarterne, som skal kanaliseres via kunststøttesystemet (herunder både Statens Kunstfond og Statens Kunstråd). Alternativt skal puljemidlerne mere direkte kanaliseres ud til de udøvende kunstnere.

6.4 Perspektiver for en ny kunststøttestruktur

Det er vores vurdering, at en stor del af aktørerne har svært ved at forestille sig, at der på kort sigt vil ske radikale ændringer i kunststøttestrukturen. Derfor tages der som regel udgangspunkt i de eksisterende rammer og budgetter, hvor man forsøger at rykke lidt rundt på nogle midler og nogle organer for at skabe de bedst mulige løsninger inden for rammerne.

Dette medfører en vis form for resignation hos nogle aktører – der er en følelse af, at det ikke nytter noget, fordi kulturbudgetterne ikke forventes at stige i den nærmeste fremtid. Og det er kun de færreste, der ønsker at kannibalisere på de andre kunstarter for at få flere midler til sin "egen" kunstart.

Men vi har også mødt dem, der siger: Hvorfor kan vi ikke tænke stort? Hvorfor kan vi ikke starte forfra og gentænke hele vores kunststøttestruktur? Dette hænger nøje sammen med, at flere har efterlyst nogle klare visioner for dansk kunst- og kulturpolitik. Det handler nemlig ikke kun om arkitektur, kunsthåndværk og design. Det handler også om sammenhæng og synergi i kunststøtteordningerne.

Det ligger uden for denne undersøgelse at komme med forslag og anbefalinger til, hvordan en sådan ny kunststøttestruktur kunne se ud. Men med udgangspunkt i vores kvalitative dataindsamling og vores tværgående analyse vil vi pege på nogle væsentlige betragtninger, som vi mener, bør indgå i en nødvendig debat af det danske kunststøttesystem.

- Afsættet for en kommende debat om kunststøtte bør være italesatte behov og potentialer fra såvel de udøvende kunstnere, deres organisationer og institutioner som de nuværende organer og myndigheder.
- Det tostrengede kunststøttesystem virker ulogisk for mange. Selv folk, der til daglig arbejder med kunst og kultur, kan ikke gennemskue de snitflader, der er mellem hhv. Kunstråd og Kunstfond og diverse puljer og initiativer.
- En eventuel ny kunststøttestruktur skal kunne rumme et meget bredt spektrum af kunstnere inden for hver enkelt kunstart. Og den skal kunne rumme den foranderlighed og mangfoldighed, som kunsten og kunstarterne repræsenterer.
- En eventuel ny kunststøttestruktur bør i højere grad end i dag indrettes til at kunne håndtere tværkunstneriske projekter og initiativer.
- Man bør overveje hensigtsmæssigheden i fortsat at dele kunstarterne op på den måde, som man gør i dag.